

* مقدمه

«یکی از مشخصه های مشترک کشورهای جهان سوم و درحال توسعه عدم موفقیت آنها در برنامه ریزی توسعه روستایی است. اینگونه ازکشورها قادر به استفاده از منابع عظیم نیروی انسانی و پتانسیل بالقوه محیط طبیعی نمی باشند.

در بررسی فضای جغرافیایی روستایی این کشورها به اولین مسیله ای که برمی خوریم عدم وجود تاسیسات زیربنایی در محیط روستا و همچنین عدم برنامه ریزی جهت تامین امکانات و تاسیسات فضاهای روستایی است، که تداوم این مسیله باعث شکاف و اختلاف بین فضاهای شهری و روستایی در اینگونه از کشورها شده است.

جهت پرداختن به لزوم عمران روستایی ابتداء به تعریف واژه عمران می پردازیم :

عمران در لغت به معنی آبادانی و آمایش سرزمین آمده است. هدف کلی از اجرای طرحهای عمرانی بهبود بخشیدن به کیفیت زندگی جوامع بشری است» (۱).

به طور کلی «عمران روستایی به یک سلسله فعالیتهایی اطلاق می گردد که در جهت رشد

و آبادانی مراکز روستایی انجام می پذیرد» (۲).

«در تمامی استراتژیهای که جهت توسعه روستایی ارایه شده است عمران روستایی

به عنوان اولین ابزار جهت رشد و توسعه و شکوفایی فضاهای روستایی مطرح می گردد.

۱- نقش برنامه ریزیهای فیزیکی - کالبدی در توسعه روستایی ، پایان نامه کارشناسی ارشد - شمس آبادی - محمد

علی - دانشگاه آزاد اسلامی - دی ماه ۱۳۷۵

۲- زمردیان ، محمد جعفر ، اصول و مبانی عمران ناحیه ای ، چاپ کتابستان مشهد - ۱۳۷۰ ص ۳۵

به طور کلی در عمران روستایی هدف اصلی بر توزیع سرمایه گذاریها و خدمات در جهت تعدیل فاصله شهر و روستا و استفاده بهینه از امکانات بالقوه در محیط روستایی است. عدم توجه به عمران روستایی باعث به وجود آمدن مشکلات زیادی خواهد شد که اهم آن را می توان به شرح زیر برشمرد.

۱- عدم توجه به عمران روستایی، روستا را به لحاظ شکل کالبدی به فضایی بی روح و عاری از امکانات رفاهی و زیر بنایی مبدل خواهد کرد.

۲- عدم برنامه ریزی در جهت عمران روستاها باعث به وجود آمدن محیط نامطلوب جهت زندگی خواهد شد و این موضوع باعث خواهد شد قشر جوان و کارآمد روستا به محیط های مطلوبتر مهاجرت نمایند.

۳- به لحاظ وابستگی برنامه های عمرانی به یکدیگر عدم توجه به برنامه ریزی های عمرانی به عدم استفاده بهینه از امکانات محیط روستا منجر خواهد شد.

۴- در آن دسته از کشورهایی که در صد با لایی از جمعیت آنها را جمعیت روستایی تشکیل می دهد عدم توجه به مناطق روستایی باعث اختلاف شدید شهر و روستا خواهد شد و این امر مشکلات عدیده اجتماعی و فرهنگی را به دنبال خواهد داشت.

۵- عدم تعادل اقتصادی بین فضاهاى شهری و روستایی یکی دیگر از اثرات نامطلوب عدم اجرای فعالیتهای عمرانی در سطح روستاست.» (۱)

لذا پس از پیروزی انقلاب اسلامی با عنایت به این مهم تلاش شده تا اقداماتی انجام شود که باعث تقویت ارکان اقتصاد روستایی گردد و زمینه های پیشرفت تولید و عمران را در روستا فراهم کند. تحقق چنین امری مستلزم ایجاد و به وجود آوردن زمینه های خاصی است که باید در روستاها به وجود آید و تقویت گردد .

« از جمله برنامه هایی که در دوره اخیر در سطح کشور به مرحله انجام رسیده است تهیه طرحهای هادی روستایی است . طرح هادی روستایی عبارتست از تجدید حیات و هدایت روستا به لحاظ ابعاد اجتماعی و اقتصادی و فیزیکی .

اهداف طرحهای هادی روستایی به شرح زیر است:

- § ایجاد زمینه توسعه و عمران روستاها با توجه به شرایط فرهنگی، اقتصادی اجتماعی
- § تامین عادلانه امکانات از طریق ایجاد تسهیلات اجتماعی، تولیدی و رفاهی است
- § هدایت وضعیت فیزیکی روستا
- § ایجاد تسهیلات لازمه در جهت بهبود مسکن روستاییان و خدمات محیط زیستی و عمومی» (۱)

* تیپ طرح‌های روستایی شامل سه مرحله است که عبارتند از :

الف- شناخت و ارزیابی وضع موجود

شناخت و آگاهی کافی از وضع موجود روستاها از نقطه نظر:

۱- عوامل فیزیکی (مانند داده‌های طبیعی ، وضع ساختمانی ده ، سیما و بافت روستا و تاسیسات عمومی و شبکه‌ها)

۲- عوامل اجتماعی (نحوه زندگی ، روابط بین مردم ، جمعیت موجود)

۳- عوامل اقتصادی (کشاورزی ، صنایع روستایی، دامپروری) و مانند آنهاست.

در مطالعات وضع موجود در روستاها، خواه ناخواه مشکلات مثبت و منفی و عواملی که می‌توانند در سطح منطقه به توسعه و گسترش منطقه ای منجر شوند (با توجه به آنچه که در سطح روستاها از نظر نیروی انسانی ، امکانات استفاده از منابع موجود و چگونگی کاهش محدودیتها وجود دارند.) بررسی می‌شوند .

مسلماً هیچ گونه برنامه ریزی و طرحی نمی‌تواند به مرحله اجرادرآید و یا اگر به مرحله اجرا در آید نمی‌تواند بازده خوبی داشته باشد، مگر آنکه خصوصیات و استعدادهای جمعیت و عوامل اجتماعی و فرهنگی آنها هماهنگ باشد.

شناخت نیاز های جمعیت، و کوشش در حل مسایل و مرتفع ساختن کمبودها از جمله مواردی است که برنامه ریزرا در جهت شکوفا نمودن استعدادها و اقتصاد کشاورزی، زندگی روستاییان و نظایر آن یاری می دهد .

بدیهی است که طرح ها دیروستایی از بررسی امکانات فیزیکی و مطالعه خصوصیات طبیعی و اقلیمی ، نوع معماری مسکن ، راه و نظایر آن بهره می گیرد. با توجه به این و اقعیت ها ، بایستی از امکانات موجود حداکثر استفاده به عمل آید.

بررسی قدمت، نوع مصالح ساختمانی در روستا و رابطه آنها با خطرات ناشی از سیل و زلزله، نحوه استفاده از واحدهای مسکونی در رابطه با سنت روستا نشینی نوع معماری و تیپولوژی مسکن، روشهایی که انسان برای مقابله با عوامل نامساعد طبیعی به وجود آورده اند، نوع راهها و معا بر در ارتباط با واحدهای مسکونی و... از جمله عواملی است که بایستی مورد مطالعه قرار گیرد.

ب- تجزیه و تحلیل و ارایه پیشنهادات در راستای اهداف فوق الذکر

ج- تمییز طرحهای هادی

باشد که انشاء الله باشناخت هرچه بیشتر مسایل و مشکلات مناطق روستایی و ارایه راه حل های مناسب، زمینه های توسعه و شکوفایی روستاها هرچه بهتر فراهم گردد.

« فهرست مطالب »

« شماره صفحه »

« عنوان »

فصل اول : شناخت و ارزیابی وضع موجود

۱۲	۱- معرفی اجمالی شهرستان
۱۲	۱-۱- موقعیت جغرافیایی
۱۳	۱-۲- ویژگیهای طبیعی
۱۳	۱-۲-۱- توپوگرافی
۱۵	۱-۲-۲- زمین شناسی
۱۶	۱-۲-۳- اقلیم
۱۸	۱-۲-۴- خاک
۱۹	۱-۲-۵- منابع آب
۱۹	۱-۲-۵-۱- منابع آب سطحی
۲۰	۱-۲-۵-۲- منابع آب زیر زمینی
۲۱	۱-۳- ویژگیهای انسانی
۲۱	۱-۳-۱- جمعیت
۲۲	۱-۳-۲- نسبت سنی و جنسی
۲۳	۱-۳-۳- نیروی انسانی و اشتغال
۲۵	۱-۴- ویژگیهای اقتصادی
۲۵	۱-۴-۱- زراعت و باغداری

۲۶ ۲-۴-۱- دام و طیور
۲۷ ۳-۴-۱- صنعت
۲۸ ۴-۴-۱- معادن
۲۸ ۵-۴-۱- خدمات
۲۹ ۲- شناسایی حوزه نفوذ
۲۹ ۱-۲- تعیین حوزه نفوذ
۳۲ ۳- شناسایی روستا
۳۲ ۱-۳- موقعیت جغرافیایی
۳۳ ۲-۳- تعیین محدوده اراضی کشاورزی روستا
۳۴ ۳-۳- بررسی ویژگیهای طبیعی
۳۵ ۱-۳-۳- توپوگرافی
۳۶ ۲-۳-۳- زمین شناسی
۳۹ ۳-۳-۳- وضعیت اقلیم
۴۹ ۴-۳- منابع آب روستا
۵۰ ۵-۳- ویژگیهای جمعیتی
۵۰ ۱-۳-۵- تعداد جمعیت
۵۰ ۲-۳-۵- تعداد و بعد خانوار
۵۲ ۳-۳-۵- ترکیب سنی و جنسی جمعیت
۵۲ ۱-۳-۵- ترکیب سنی
۵۴ ۲-۳-۵- ترکیب جنسی
۵۷ ۴-۳-۵- سطح سواد آموزش
۵۹ ۵-۳-۵- بررسی فعالیت و اشتغال
۵۹ ۱-۳-۵-۵- جمعیت فعال
۶۰ ۲-۳-۵-۵- جمعیت شاغل
۶۳ ۶-۳-۵- بررسی تحولات جمعیتی و روند مهاجرت
۶۳ ۱-۶-۳-۵- میزان مولید

۶۴ میزان مرگ و میر
۶۷ نرخ رشد طبیعی جمعیت
۶۷ افزایش مطلق جمعیت (میزان رشد جمعیت)
۶۸ وضعیت مهاجرت
۶۹ ویژگیهای اقتصادی
۶۹ کشاورزی
۶۳ ۱-۱-۳-۶-۲-۳-۲ باغداری
۷۱ ۲-۳-۶-۱-۱-۳-۶-۱ دامداری
۷۲ ۲-۳-۶-۲ صنعت
۷۳ ۳-۳-۶-۲ خدمات
۷۴ ۴-۳-۶-۳ محاسبه کل درآمد حاصل از بخشهای مختلف اقتصادی روستا
۷۵ ۷-۳-۳ شناخت علل پیدایش روستا و بررسی عوامل تأثیر گذار در شکل گیری بافت آن
۷۵ ۱-۳-۷-۳ بافت قدیم روستا
۷۶ ۲-۳-۷-۳ بافت قدیم روستا
۷۷ ۸-۳-۳ شناخت و تعیین نحوه کاربری فضاهای موجود
۷۷ ۱-۳-۸-۳ کاربری مسکونی
۷۸ ۲-۳-۸-۳ کاربری آموزشی
۷۸ ۴-۳-۸-۳ کاربری بهداشتی و درمانی
۷۸ ۵-۳-۸-۳ کاربری تجاری
۷۸ ۶-۳-۸-۳ اراضی بایر
۷۸ ۷-۳-۸-۳ تأسیسات و تجهیزات
۷۹ ۸-۳-۸-۳ شبکه معابر
۸۲ ۹-۳-۳ شناسایی مراکز تفرجگاهی و جاذبه های توریستی و تأثیر بر توسعه روستا
۸۲ ۱۰-۳-۳ بررسی چگونگی مالکیت اراضی
۸۲ ۱-۳-۱۰-۳ مالکیت خصوصی
۸۲ ۲-۳-۱۰-۳ مالکیت دولتی
۸۲ ۳-۳-۱۰-۳ مالکیت عمومی
۸۳ ۴-۳-۱۰-۳ مالکیت وقفی
۸۳ ۱۱-۳-۳ شناخت کیفیت ابنیه و بررسی مصالح ساختمانی مورد استفاده
۸۴ ۱-۳-۱۱-۳ بناهای بادوام

- ۸۴ ۳-۱۱-۲- بناهای نیمه بادوام و کم دوام
- ۸۵ ۳-۱۲- بررسی شبکه های ارتباطی
- ۸۵ ۳-۱۲-۱- معبر درجه یک (معابر اصلی ارتباطی)
- ۸۵ ۳-۱۲-۲- معابر درجه دو
- ۸۶ ۳-۱۲-۳- معابر درجه سه
-
- ۸۶ ۳-۱۲-۴- دسترسبهای موردی
- ۸۹ ۳-۱۳- شناخت و تعیین محدوده محلات و بررسی نطفه ها و مراکز محله
- ۹۰ ۳-۱۴- بررسی تأسیسات آب آشامیدنی - برق - فاضلاب و نحوه دفع آبهای سطحی ، فاضلاب وزباله
- ۹۰ ۳-۱۴-۱- تأسیسات آب آشامیدنی
- ۹۰ ۳-۱۴-۲- تأسیسات برق رسانی
- ۹۰ ۳-۱۴-۳- نحوه دفع فاضلاب ، زباله وآبهای سطحی
- ۹۲ ۳-۱۵- بررسی معماری و ترکیب فضاهای مسکونی و واحدهای همسایگی

فصل دوم: تجزیه و تحلیل و آرایه پیشنهادات

- ۱- بر آورد کمبودهای اساسی حوزه نفوذ روستا ۹۵
- ۲- پیش بینی عملکرد اقتصادی روستا در آینده ۹۵
- ۳- تجزیه و تحلیل و پیش بینی جمعیت آینده روستا ۱۰۲
- ۴- بررسی مشکلات موجود در توزیع خدمات عمومی و زیربنایی روستا ۱۰۵
- ۵- تجزیه و تحلیل شبکه های ارتباطی داخل بافت ۱۰۷
- ۶- بررسی سرانه های موجود و پیشنهادی و تعیین کمبودها ۱۰۸
- ۱- ۶- فضاهای مسکونی ۱۰۸
- ۲- ۶- کاربری آموزشی ۱۰۹
- ۳- ۶- کاربری فرهنگی - مذهبی ۱۰۹
- ۴- ۶- کاربری اداری ۱۰۹
- ۵- ۶- کاربری تجاری ۱۰۹
- ۶- ۶- کاربری بهداشتی - درمانی ۱۱۰
- ۷- ۶- تأسیسات و تجهیزات ۱۱۰
- ۸- ۶- فضاهای سبز عمومی ۱۱۰
- ۹- ۶- شبکه معابر ۱۱۰
- ۷- تعیین محدودیتها و امکانات توسعه فیزیکی روستا ۱۱۳
- ۱- ۷- عوامل طبیعی موثر در توسعه ۱۱۴
- ۲- ۷- عوامل انسانی موثر در توسعه ۱۱۴
- ۸- معیارها و ضوابط پیشنهادی طراحی کالبدی روستا ۱۱۵

فصل سوم : آراء طرح هادی

- ۱۲۸ ۵- برآورد هزینه مورد نیاز اجرای طرح پیش بینی نحوه توزیع و محل استقرار فضاهای خدماتی و تأسیساتی در حوزه نفوذ
- ۱۱۷ ۲- تعیین تکلیف فضاهای تاریخی
- ۱۱۸ ۳- تعیین اولویتهای اجرایی کوتاه مدت و میان مدت در تمامی ابعاد طراحی
- ۱۲۱ ۴- ضوابط و مقررات اجرایی در طرح پیشنهادی
- ۱۲۱ ۴-۱- نحوه استفاده از زمین
- ۱۲۱ ۴-۱-۱- کاربری مسکونی
- ۱۲۲ ۴-۱-۲- کاربری تجاری
- ۱۲۲ ۴-۱-۳- کاربری اداری
- ۱۲۲ ۴-۱-۴- کاربری آموزشی
- ۱۲۲ ۴-۱-۵- کاربری بهداشتی و درمانی
- ۱۲۳ ۴-۱-۶- کاربری فرهنگی و مذهبی
- ۱۲۳ ۴-۱-۷- تأسیسات و تجهیزات
- ۱۲۳ ۴-۱-۸- کاربری ورزشی
- ۱۲۳ ۴-۱-۹- فضاهای سبز عمومی و پارکها
- ۱۲۳ ۴-۱-۱۰- کاربری حمل و نقل انبارداری
- ۱۲۴ ۲- ضوابط تفکیک اراضی
- ۱۲۵ ۳- ضوابط ساختمانی
- ۱۲۵ ۴- سایر ضوابط و توصیه ها
- ۱۲۵ ۴-۱- ضوابط مربوط به ساختمان

فصل اول : شناخت و ارزیابی وضع موجود

۱- معرفی اجمالی شهرستان

۱-۱- موقعیت و وسعت

(شهرستان فردوس یکی از شهرستانهای استان خراسان جنوبی است. این شهرستان از موقعیت جغرافیائی ۴۲° - ۳۲° تا ۴۱° - ۳۴° دقیقه عرض شمالی و ۵۷° تا ۵۰° - ۵۸° طول شرقی است و ارتفاع آن از سطح دریا ۱۲۳۵ متر است .

شهرستان فردوس با ۲۲۰۰۹ کیلومتر مربع وسعت از طرف شمال به شهرستانهای گناباد و کاشمر ، از شرق به قاین ، از جنوب و جنوب شرقی به شهرستان بیرجند و از

غرب به استان یزد محدود است .(۱)

۱- پاپلی یزدی ، محمد حسین ، فرهنگ آبادیها و مکان های مذهبی کشور ، آستان قدس رضوی ۱۳۶۷

۱-۲- ویژگیهای طبیعی

۱-۲-۱- توپوگرافی

شهرستان فردوس را کوههای مختلفی در بر گرفته است به شرح زیر :

(رشته ارتفاعاتی که شمال و شمال شرقی این شهرستان را دربرگرفته و حدفاصل گناباد و فردوس است . جهت امتداد این کوهها شمال شرقی - جنوب غربی است که از مشهورترین آنها ، سفید کوه ، کوه کلات ، زرد کوه ، مصعبی و چرمه را درحدود فردوس می توان نام برد که امتداد آن به پست کوه قاین می رسد و سپس به کوههای باقران بیرجند می پیوندد . این رشته کوه از سمت غرب فردوس امتداد یافته و کوههای بجستان را تشکیل می دهد و سپس به طرف جنوب غربی متمایزگشته و به سمت کویر بشرویه پیش می رود .

رشته کوه دیگر تقریباً به موازات رشته کوه قبلی در جنوب غربی فردوس قرار دارد . این رشته کوه کم ارتفاع در حدود فردوس به صورت تپه ماهورهایی در آمده و به طرف جنوب شرقی مرتفع می شوند تا به کوههای بیرجند می پیوندند .

در حد فاصل دو رشته کوه در جنوب شرقی ، جلگه وسیعی به وجود آمده است که بر اثر آبرفت و سیلابهای بهاری استعداد کشاورزی خوبی دارد که بخش سرایان در آن

واقع است . در بخش جنوب شرقی شهر فردوس دو شاخه با ارتفاع کم از رشته کوه جنوبی جدا شده و به طور نامنظم یکی به طرف شمال غربی پیش رفته و کوههای قره -

سنگ سوراخ، بلند کوه و سر کوه راتشکیل می دهد ، و به طرف کویر پیش می رود و در حدود نمکزار بین جلگه بشرویه و کویر به تدریج ناپدید می شود .

- دومین قسمت را که شاخه دوم می نامیم از شاخه اول ارتفاعش بیشتر و جهت امتداد آن از شمال غربی به جنوب شرقی است و کوههای شوراب را شامل شده و وارد حاشیه کویر لوت می گردد و در آن به کوههای دیهوک و طبس می پیوندد .

رشته کوه مرتفع دیگری فردوس را در مغرب از طبس جدا می کند . این رشته از حدود کاشمر به طرف جنوب پیش آمده و در بخش بشرویه به صورت نیم دایره ای از شمال غرب به جنوب شرقی امتداد دارد . این رشته در حدود دیهوک با انحرافی به طرف جنوب پیش رفته و در بشرویه ، حدفاصله شاخه رشته کوه جنوبی فردوس نمکزار نگینان را به وجود می آورد . می توان گفت این منطقه حد فاصل دو کویر مرکزی و لوت است و به دلیل وجود همین کوهها بوده است که توسعه کویر تا حدودی متوقف گشته است .

در این منطقه دره های چندی وجود دارد که از آن جمله می توان دره شش تو را نام برد، که دره وسیعی است که در بالا به دره های کوچکتری تقسیم می شود که روستاهای باغستان ، فتح آباد ، حاجی آباد و گستیج در یکی از شعبات و فریدونی و ترشیزوک در

دره دیگر واقعند ولی حوزه آبریز آنها به دره مصعبی ختم می شود . (۲)

۲- سازمان جغرافیائی ارتش نقشه توپوگرافی ۱:۲۵۰۰۰۰ فردوس

۲-۲-۱- زمین شناسی

(در منطقه مورد نظر آثار چین خوردگیهای شدیدی وجود دارد . گسل و شکستگیهای متعددی در تمام طبقات ناحیه از جمله طبقات دوران چهارم مشاهده می شود . آتشفشانها و زلزله های فراوان این ناحیه نشانه این است که هنوز جنبش های کوهزایی آپی به پایان نرسیده است . مهمترین تشکیلات موجود در این منطقه آبرفتهای دوره چهارم ، سنگهای آهکی دولومیتی شده ژوراسیک فوقانی و سنگهای آهکی پرموکربونifer است که قدیمی ترین سنگهای این منطقه می باشند . آبرفتهای دوران چهارم در دشت فردوس و سرایان که متشکل از عناصر درشت هستند و در آبرسانی به سفره آبهای زیرزمینی نقش عمده ای دارند .

۳-۲-۱- اقلیم

شهرستان فردوس بین دو رشته کوه کم ارتفاع کلات و کوه سیاه و کوه زول در مشرق و کوه شتری طبس در مغرب واقع شده است. این ناحیه به علت مجاورت با کویر مرکزی و لوت دارای آب وهوایی صحرایی است و به دو بخش آب وهوایی کوهستانی (شمالی) و دشت (جنوبی) تفکیک می شود:

- بخش کوهستانی

این ناحیه در شمال و شمال شرقی شهرستان فردوس قرار دارد و دارای تابستانهای نسبتاً معتدل با متوسط درجه حرارت روزانه در تیرماه بین ۳۰ - ۲۵ درجه سانتیگراد. زمستانهای آن سرد با درجه حرارت متوسط در دی ماه بین ۵ - ۱۰ درجه سانتیگراد است که در نواحی مرتفع تر به کمتر از ۵ درجه سانتیگراد می رسد. بارندگی در نواحی کوهستانی شهرستان بیش از دشت است و بین ۲۰۰ تا ۳۰۰ میلی متر بارندگی سالانه دارد. اکثر ریزشها در زمستان و بهار انجام می گیرد، و شهر فردوس چون در دامنه کوههای کلات واقع شده دارای آب و هوای نسبتاً معتدل است. در تابستان شبها به علت جریان هوای سرد کوهستان به طرف کویر به نسبت خنک می - شود.

- بخش جنوبی (دشت)

شامل دشتهای کم ارتفاع و نواحی حاشیة کویراست . این بخش دارای تابستانهای فوق-

العاده گرم است . متوسط درجه حرارت روزانه در تیرماه ۲۵ تا ۳۰ درجه سانتی گراد

است .

اما حداکثر مطلق درجه حرارت گاهی تا ۴۷ درجه سانتیگراد می رسد . اختلاف درجه

حرارت بین شب و روز بسیار زیاد است . میزان بارندگی کمتر از بخش کوهستانی است،

ومتوسط بارندگی سالانه آن ۱۰۰ تا ۲۰۰ میلی متر است و اکثر ریزشها در فصل

زمستان انجام می گیرد ، و تابستانها خشک است .(۳)

۳- یاحقی ، محمد جعفر ، بوذر جمهوری ، خدیجه ، فردوس / تون ، تاریخ و جغرافیا ، آستان قدس رضوی ۷۴

۴-۲-۱- خاکها

(خاکهای منطقه فردوس به شرح ذیل می باشد :

الف) خاکهای عمیق دارای بافت لیمونی ، ماسه ای و لیمونی ، رسی که بیشتر در اطراف فردوس ، آیسک و سرایان گسترده شده اند . بافتی که نسبتاً یکنواخت می باشد و جهت آبیاری مناسب است ولی خطر شور کردن اراضی زیاد است .

ب) خاکهای عمیق با بافتهای متغییر . که این خاکها بر اثر تراکم طبیعی یا مصنوعی لیمون به دنبال سیلابها به وجود آمده اند .

ج) خاکهای سنگریزه دار کوهپایه ها . این نوع خاکها بیشتر در قسمتهای شمال شرق فردوس و در نواحی کوهپایه ها مشاهده می شوند که می توان آنها را با پراکندن لیمونهای سیلابها اصلاح کرد .

و) خاکهای دره های کوهستانی . وسعت این خاکها ۲۸۰۰ هکتار است که ارزش زراعی آن بستگی به وجود آب دارد . استعداد آنها در کشت درختان میوه و یونجه است .(۴)

۴- گزارش ست کوپ ، جلد فردوس- گناباد

۵-۲-۱- منابع آب

۱-۲-۵-۱- منابع آب سطحی

تمامی رودهای شهرستان فردوس در حوزه آبریز کویر نمک جریان دارند .

مهمترین رودهای این شهرستان عبارتند از :

۱- رودخانه فتح آباد که از ارتفاعات کوه جمال سرچشمه گرفته و در اطراف روستای فتح آباد وارد دشت بشرویه می شود و در قسمتهای کوهستانی دبی پایه آبی حدود ۷۰ لیتر در ثانیه دارد .

۲- رودخانه ریشو که از ارتفاعات جنوبی دشت بشرویه سرچشمه گرفته و در نزدیک بشرویه به کال وافی می ریزد .

۳- کال اصفاک از ارتفاعات قرانجیدی در غرب منطقه سرچشمه گرفته و در نزدیک روستای اصفاک به کال نمک می پیوندد .

۴- کال شور فردوس که زهکش دشت فردوس می باشد و از شرق وارد دشت بشرویه میشود و به کویرنمک می ریزد .

۵- رودخانه قلعه دائی : که از ارتفاعات جنوب شرقی منطقه شروع شده و پس از عبور از شرق شهر بشرویه به سمت شمال جریان و به کویر نمک می ریزد .

۲-۵-۲-۱- منابع آب زیر زمینی

در شهرستان فردوس ۴ دشت وجود دارد . این دشتها تامین کننده منابع آب زیر زمینی شهرستان فردوس هستند . در مجموع تعداد ۲۷۹ حلقه چاه عمیق ، ۱۰۳ حلقه چاه نیمه عمیق ، ۵۳۵ رشته قنات و ۷۳ دهانه چشمه در این شهرستان مورد بهره برداری قرار می گیرند . از منابع فوق الذکر سالانه ۲۹۲ میلیون متر مکعب برداشت می شود . (۵)

۵- سازمان آب و منطقه ای خراسان ، بخش منابع آب سطحی و زیرزمینی

۱-۳- ویژگیهای انسانی

۱-۳-۱- جمعیت

براساس سرشماری سال ۱۳۷۵ جمعیت شهرستان فردوس بالغ بر ۹۶۲۶۵ نفر است ، که ۴۷۹۲۵ نفر آن ۵۵/۳٪ در نقاط شهری و ۳۸۷۰۰ نفر (۴۴/۷٪) در نقاط روستائی استقرار دارند . سهم جمعیت شهرستان از کل جمعیت استان حدود ۱/۴ درصد است . تراکم جمعیت در این شهرستان ۴/۶ نفر در کیلومتر مربع است که در مقایسه با تراکم نسبی جمعیت استان (۱۹/۳ نفر) پائین تر می باشد .

مقایسه نتایج سرشماریها و آمارگیریهای جمعیتی در ۱۰ سال گذشته نشان می دهد که جمعیت شهرستان فردوس از ۷۶۵۶۲ نفر در سال ۱۳۶۵ با نرخ رشد سالانه ۲/۰۶٪ به ۸۴۷۹۹ نفر در سال ۱۳۷۰ رسیده است . متوسط نرخ رشد سالانه جمعیت شهرستان طی

جدول شماره (۱) جمعیت شهرستان فردوس در فاصله سالهای ۶۵ تا ۷۵ (۶)

سال	جمعیت کل	جمعیت شهری	جمعیت روستائی	نرخ رشد
-----	----------	------------	---------------	---------

۲/۰۶	۳۹۲۴۵	۳۷۳۱۷	۷۶۵۶۲	۱۳۶۵
	۴۱۷۹۵	۴۳۰۰۴	۸۴۷۹۹	۱۳۷۰
۰/۴۳	۳۸۷۰۰	۴۷۹۲۵	۸۶۶۲۵	۱۳۷۵

۶- سازمان برنامه و بودجه خراسان ، نتایج تفصیلی سرشماریهای نفوس و مسکن ۱۳۶۵ تا ۱۳۷۵

سالهای ۷۰-۷۵ حدود ۰/۴۳٪ است که از نرخ رشد استان اندکی بیشتر می باشد . جدول شماره (۱) جمعیت شهرستان فردوس را در فاصله سالهای ۶۵ تا ۷۵ نشان می دهد . شهرستان فردوس دارای سه شهر فردوس ، اسلامیة ، بشرویه و سرایان می باشد . جدول شماره (۲) جمعیت شهرستان فردوس را در فاصله سالهای ۶۵ تا ۷۵ نشان میدهد

جدول شماره (۲) جمعیت شهرهای فردوس در فاصله سالهای ۶۵ تا ۷۵ (۷)

سال	جمعیت شهر فردوس به نفر	جمعیت شهر اسلامیة به نفر	جمعیت شهر بشرویه به نفر	جمعیت شهر سرایان به نفر
۱۳۶۵	۱۶۱۸۴	۴۴۶۷	۹۱۸۹	۷۴۷۷
۱۳۷۰	۱۸۴۶۸	۴۹۵۲	۱۱۰۲۶	۸۵۵۹
۱۳۷۵	۲۱۷۸۴	۴۹۸۵	۱۱۶۶۰	۹۴۹۶

جمعیت شهری این شهرستان با نرخ رشد حدود ۲/۹٪ در سال از حدود ۳۷۳۰۰ نفر در

سال ۱۳۶۵ به حدود ۴۳۰۰۰ نفر در سال ۱۳۷۰ و با نرخ رشد حدود ۲/۲٪ به حدود

۴۸۰۰۰ نفر در سال ۱۳۷۵ رسیده است . این ارقام از متوسط رشد جمعیت شهری استان

در دوره های اخیر پائین تر است .

۲-۳-۱- نسبت سنی و جنسی

بر پایه سرشماری ۱۳۷۵ شهرستان فردوس به طور کلی دارای جمعیت جوانی بوده و نسبت افراد ۱۵ ساله و کمتر آن حدود ۴۴/۵٪ است. این رقم در استان ۴۸/۸٪ بوده است.

۷- سازمان برنامه و بودجه خراسان ، سرشماریهای سالهای ۶۵-۷۰-۷۵

نسبت جنسی جمعیت کل شهرستان در سال ۱۳۷۵ حدود ۹۶/۳ نفر مرد در مقابل ۱۰۰ نفر زن است. این نسبت در نقاط شهری ۱۰۰/۱ و در نقاط روستائی ۹۱/۸ نفر مرد در مقابل ۱۰۰ نفر زن می باشد.

تحولات نسبت جنسی در سالهای اخیر در این شهرستان نیز نشان دهنده مهاجر فرستی بویژه در نقاط روستایی است. خروج جمعیت معمولاً در سنین کار و فعالیت توسط مردان صورت می گیرد. جدول شماره (۳) تحولات نسبت جنسی را در شهرستان فردوس در فاصله سالهای ۶۵ تا ۷۵ نشان می دهد.

جدول شماره (۳) تحولات نسبت جنسی شهرستان فردوس در فاصله سالهای ۶۵ تا ۷۵ (۸)

سال	جمعیت کل	جمعیت شهری	جمعیت روستائی
۱۳۶۵	۹۸/۷۷	۱۰۵/۲	۹۲/۸
۱۳۷۰	۱۰۲/۸	۱۰۷/۳	۹۸/۳
۱۳۷۵	۹۶/۳	۱۰۰/۱	۹۱/۸

۳-۳-۱- نیروی انسانی و اشتغال

شمار جمعیت فعال شهرستان فردوس در سال ۱۳۷۵ بر اساس نتایج طرح جاری جمعیت به ۲۷۳۵۳ نفر بالغ می گردد ، که از این تعداد حدود ۹۳/۵% شاغل و ۶/۵% بیکار بوده اند . در این سال تعداد شاغلان شهرستان فردوس بالغ بر ۲۵۵۶۸ نفر (۱/۷%) از کل شاغلین استان بوده است . از تعداد حدود ۶/۵% در مناطق شهری و ۵۳/۵%

۸- سازمان برنامه و بودجه خراسان ، گزارش توسعه شهرستانهای استان جلد فردوس ۱۳۷۶

در مناطق روستایی ساکن و باقیمانده غیر ساکن بوده اند . جدول شماره ۴ جمعیت جمعیت فعال شاغل و بیکار شهرستان فردوس را در سال ۱۳۷۵ نشان می دهد .

جدول شماره (۴) جمعیت ، جمعیت فعال ، شاغل و بیکار در سال ۱۳۷۵ در شهرستان فردوس (۹)

شرح	شهرستان	استان	سهم شهرستان از کل
جمعیت	۸۶۶۲۵	۶۰۴۷۶۶۱	۱/۴
مناطق شهری	۴۷۹۲۵	۳۴۲۱۹۲۷	۱/۴
مناطق روستائی و غیر ساکن	۳۸۷۰۰	۲۶۲۵۷۲۴	۱/۵
جمعیت فعال	۲۷۳۵۳	۱۶۶۰۳۱۰	۱/۶
جمعیت شاغل	۲۵۵۶۸	۱۵۵۳۴۳	۱/۷
جمعیت بیکار	۱۷۸۵	۱۱۴۹۶۷	۱/۶
نسبت جمعیت بیکار به جمعیت فعال	۶/۵	۶/۹	-

۹- سازمان مدیریت و برنامه ریزی خراسان - گزارش شهرستانهای استان خراسان جلد شهرستان فردوس ۱۳۷۶

۴-۱- اقتصادی

۱-۴-۱- زراعت و باغداری

کل اراضی کشاورزی شهرستان فردوس در سال زراعی ۷۶ - ۷۵، معادل ۳۷۰۸۱ هکتار بوده است که ۳۲۹۲۲ هکتار (۸۹ %) آن را اراضی آبی و ۴۱۰۹ هکتار (۱۱ %) آن را اراضی دیم و ۵۰۰ هکتار زیر کشت نباتات غیر مثمر قرار دارد و در مجموع ۲ % کل اراضی کشاورزی استان در این شهرستان واقع شده است . سطح زیر کشت محصولات محصولات زراعی شهرستان ۲۷۹۲۰ هکتار می باشد که ۲۴۰۹۱ هکتار (۸۶ %) آن را اراضی آبی و ۳۸۲۹ هکتار (۱۴ %) آن را اراضی زیرکشت محصولات زراعی دیم تشکیل می دهد . سطح زیر کشت محصولات باغی شهرستان ۹۱۶۱ هکتار می باشد، که ۹۶ % آن معادل ۸۸۳۱ هکتار آبی، ۲۸۰ هکتار (۳ %) اراضی دیم و ۵۰ هکتار (۱ %) را کشت محصولات غیر مثمر تشکیل می دهد . جدول شماره (۵) محصولات عمده

زراعی شهرستان فردوس را در سال زراعی ۷۶-۷۵ نشان می دهد .

جدول شماره (۵) محصولات عمده زراعی شهرستان فردوس در سال زراعی ۷۶-۷۵ (۱۰)

نوع محصول	سطح زیر کشت به هکتار	میزان تولید سالانه به تن
کندم آبی	۹۰۰۰	۲۵۶۵۰
کندم دیم	۴۳۰۰	۱۰۳۲
جو آبی	۵۰۰۰	۱۲۵۰۰
پنبه آبی	۴۷۳۰	۸۸۵۸
محصولات جالیزی آبی	۵۹۶۶	۹۲۶۶۰
محصولات جالیزی دیم	۱۳۰۰	۶۳۰۰
یونجه و اسپرس آبی	۸۰۰	۸۸۰۰
دانه های روغنی آبی	۲۲۰	۱۹۲

۲-۴-۱- دام و طیور

جمعیت دامی شهرستان فردوس ۴۴۸۰۷۲ واحد دامی معادل ۲/۲٪ از کل واحد دامی استان است. ترکیب و بافت دامی شهرستان شامل گوسفند و بیره ۲۷/۲٪ بز و بزغاله، ۱۵/۶ گاو و ۵/۴ شتر و بچه شتر و ۳/۱٪ تک سمی است.

تولیدات عمده دامی شهرستان در مقایسه با کل استان به شرح زیر است:

- § تولیدات گوشت قرمز ۲۱۰۰ تن در سال معادل ۱/۲٪ از کل تولید گوشت قرمز استان
- § تولید گوشت مرغ ۳۰۰ تن در سال معادل ۰/۴٪ از کل تولید گوشت مرغ استان
- § تولید تخم مرغ ۱۲۰ تن در سال معادل ۰/۱۴٪ از کل تولید تخم مرغ استان
- § تولید شیر جمعاً ۲۲۰ تن در سال معادل ۰/۸٪ از کل تولید شیر استان
- § تولید عسل جمعاً ۳۶۴۵ کیلوگرم در سال معادل ۰/۷٪ از کل تولید عسل استان

۱۰- سازمان مدیریت و برنامه ریزی خراسان - گزارش شهرستانهای استان خراسان جلد شهرستان فردوس ۱۳۷۶

واحدهای دامپروری و دامداری شهرستان فردوس عبارتند از:

- § ۸ واحد پرورش مرغ گوشتی با ظرفیت ۵۲ هزار قطعه در یک دوره تولید .
- § ۳ واحد گاوداری پرواری با ظرفیت ۱۰ رأس .
- § ۱۳ واحد گاوداری شیری با ظرفیت ۲۸۰ رأس .

۳-۴-۱- صنعت

بر اساس نتایج سرشماری از کارگاههای صنعتی با ۵ نفر کارکن و بیشتر که در سال ۷۳ این شهرستان انجام پذیرفت تعداد ۱۹ واحد صنعتی با ۲۶۷ نفر شاغل شناسائی گردیدند که در مقایسه با موارد مشابه در کل استان خراسان از نظر تعداد واحدهای فعال ۱٪ و از نظر شاغلین ۲/۵٪ کارگاههای صنعتی در این شهرستان استقرار یافته اند . جدول شماره (۶) وضعیت موجود کارگاههای صنعتی با ۵ نفر کارکن و بیشتر را تا سال ۷۳ به تفکیک رشته های صنعتی و درصد نسبی آنها را به کل استان و شهرستان مشخص می کند .

درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۱۸/۴	۴۹	۱۰/۵	۲	مواد غذایی
۴۶	۱۲۳ شاغلین	۴۲	۸ واحدهای فعال	تولید منسوجات رشته فعالیت
۳۵/۶	۹۵	۴۷/۵	۹	کانی غیر فلزی

۲/۵	۲۶۷	۱	۱۹	جمع
-----	-----	---	----	-----

جدول شماره (۶) وضع کارگاههای صنعتی فردوس در مقایسه با کل استان در سال ۱۳۷۶ (۱۱)

۱۱- سازمان مدیریت و برنامه ریزی خراسان - گزارش شهرستانهای استان خراسان جلد شهرستان فردوس ۱۳۷۶

۴-۴-۱- معادن

در شهرستان فردوس مجموعاً ۲ معدن با ذخیره ۱۸۸۸۴۰ تن و تولید سالانه ۱۱۰۰۰

تن در حال بهره برداری می باشد که عبارتند از :

- یک معدن بنتونیت با اشتغال زایی ۹ نفر و ذخیره ۱۰۳۸۴۰ تن و تولید سالانه ۵۰۰۰ تن

- یک معدن سیلیس با اشتغال زایی ۷ نفر و ذخیره ۸۵۰۰۰ تن و تولید سالانه ۶۰۰۰ تن .

۴-۴-۵ - خدمات

با توجه به سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۷۵ شهرستان فردوس ، از

مجموع جمعیت ۵۰۷۶۲ نفر شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر در بین گروههای عمده فعالیتهای

اقتصادی شهرستان ، ۷۴۴۵ نفر در بخش خدمات شاغل بوده اند . این نسبت در نقاط شهری ۵۹۴۲ نفر (۷۹/۸۱٪) و در نقاط روستائی ۱۵۰۳ نفر (۲۰/۲٪) می باشد . هم چنین از ۳۲۲۴۹ نفر جمعیت شاغل در بخش خدمات ، گروه آموزش با ۲۲۲۹ نفر جمعیت - گروه اداره امور عمومی و دفاع و تأمین اجتماعی اجباری با ۱۸۳۸ نفر - گروه تعمیر وسائل نقلیه موتوری موتور سیکلت و کالاهای شخصی و خانگی با ۱۵۵۱ نفر بیشترین تعداد افراد شاغل را در نقاط شهری و روستائی به خود اختصاص داده اند .

۲- شناسائی حوزه شهری

۲-۱- تعیین حوزه نفوذ

«حوزه نفوذ منطقه ای قراردادی یا کاربردی است که شامل محدوده های جغرافیائی می باشد ، و در طول آن نوعی وحدت کاربردی و همبستگی بین اجزاء مشاهده می شود . یک منطقه کاربردی اغلب شامل واحدهای جمعیتی غیر همگن مانند یک مرکز شهری و شهرهای کوچک و روستاهای اطراف آن است که از نظر عملکردی با یکدیگر در ارتباط نزدیک و متقابلند .

ارتباط عملکردی (کاربردی) بین واحدهای جمعیتی موجود در هر منطقه به طور معمول در چهار چوب جریانهای اقتصادی بین این واحدها و با استفاده از سنجنده های اقتصادی - اجتماعی ارزیابی می شود.»^۱

«به طور کلی دامنه حوزه نفوذ، عملکردهای مختلف یک مکان و اهمیت آن تابع عواملی چون موقعیت جغرافیائی آن، فاصله تا مناطق دیگر، جمعیت آنها، کیفیت تسهیلات ارتباطی وابستگیهای نسبی (اقتصادی - فرهنگی و خدماتی) سایر مناطق با آن مکان و میزان رقابت مکانهای دیگر با عملکردهای مشابه است.»^۲

-
- ۱- رفیعی، مینو- مجموعه مباحث و روشهای شهرسازی، اقتصادی - وزارت مسکن و شهرسازی - مرکز مطالعات و تحقیقات - شهرسازی و معماری - سال ۶۹
- ۲- حسینیون، ابولقاسم - پژوهشی در حوزه نفوذ نقشهای مختلف شهر مشهد - فصلنامه تحقیقات جغرافیائی - شماره ۱۴ - ۶۸

- با توجه به طرح تعیین منظومه ها، مجموعه ها و حوزه ها در نظام سطح بندی خدمات رسانی شهرستان فردوس (دکتر شایان) روستای خانیک در مبحث سطح بندی مراکز جمعیتی و خدماتی روستایی (روستای اقماری) و فاقد حوزه نفوذ بوده، و خودتحت پوشش شهرانابد می باشد. برپایه مطالعات طرح مزکورمبانی و چهارچوب ساماندهی فضائی محدوده مورد مطالعه به قرار زیر است:

§ مرکز منظومه: شهر فردوس

§ مرکز مجموعه: شهر فردوس

§ مرکز حوزه : روستای برون

§ روستاهای اقماری : روستای خانیک

در حال حاضر با توجه به تعداد جمعیت روستای خانیک، تعدادی از مراکز خدماتی مانند دبستان، واحدهای تجاری، خانه بهداشت، حمام و..... در روستا دارای فعالیت می باشد، و روستاییان جهت استفاده از آن بخش از خدماتی که روستا فاقد آن می باشد، به سایر نقاط از جمله شهر فردوس مراجعه می نمایند، که در ذیل به نحوه دریافت خدمات از مراکز فوق توسط روستای خانیک اشاره شده است .

۱-۱-۲- خدمات آموزشی

روستای خانیک در وضع موجود در بخش مراکز آموزشی تنها دارای دبستان می باشد، و دانش آموزان در مقطع راهنمایی و دبیرستان به دلیل عدم وجود این مراکز آموزشی (راهنمایی و دبیرستان) به روستای برون و شهر فردوس مراجعه می نمایند.

۲-۱-۲- خدمات بهداشتی و درمانی

مراکز بهداشتی و درمانی روستا شامل یک باب حمام و خانه بهداشت است، و روستاییان جهت دریافت سایر خدمات بهداشتی و درمانی در سطوح بالاتر مانند : مرکز بهداشت و بیمارستان با شهر فردوس در ارتباط می باشند.

۳-۱-۲ - خدمات تجاری

خدمات تجاری موجود در روستای خانیک در قالب چندین واحد تجاری از جمله نانوايي - خواروبار فروشی و... دارای فعالیت می باشد، که فقط بخشی از مایحتاج عمومی و روزانه اهالی را تأمین می کنند، بنابراین روستاییان سایر نیازهای خود را در این خصوص (خدمات تجاری برتر) از نقاط شهری (شهر فردوس) تأمین می نمایند .

۴ - ۱ - ۲ - خدمات اداری

در حال حاضر در روستای خانیک تنها مراکز اداری دارای فعالیت، دفتر شورا، دهیاری می - باشد. بنابراین روستا جهت استفاده از کلیه خدمات اداری تحت پوشش شهر فردوس می - باشد .

۳- شناسایی روستای خانیک

۳-۱ - موقعیت جغرافیائی

روستای خانیک واقع در دهستان برون ، بخش مرکزی ، از توابع شهرستان فردوس (استان خراسان) و در سمت شمال شهر فردوس واقع شده است .
- فاصله آن تا شهر فردوس (مرکز شهرستان و بخش) **km ۳۶** ، و روستای برون (مرکز دهستان) **km ۱۰** می باشد .

« این روستا به لحاظ موقعیت جغرافیائی و در ۵۸ درجه و ۱۷ دقیقه طول جغرافیائی و ۳۴ درجه و ۱۴ دقیقه عرض جغرافیائی و در ارتفاع حدود ۱۸۱۰ متر از سطح دریا قرار گرفته است.» (۱)

۱- پاپلی یزدی، محمد حسین ، فرهنگ آبادهای و مکانهای مذهبی کشور ، بنیاد پژوهشهای اسلامی آستان قدس رضوی ، سال ۱۳۶۷

۲-۳- تعیین محدوده اراضی کشاورزی روستا و عرصه های منابع طبیعی

به جز محدوده بافت فیزیکی روستا، محدوده دیگری وجود دارد، که اراضی کشاورزی و منابع طبیعی روستا در آن واقع است.

- حدود تقریبی این اراضی بدین شرح می باشد:

§ از سمت شمال به اراضی روستای انارستانک

§ از جنوب به فاصله ۴ km، به اراضی روستای برون

§ از سمت شرق به فاصله ۵ km، به اراضی روستای امرودکان

§ و از سمت غرب نیز به فاصله ۵ km، به اراضی روستای برون منتهی می شود.» (۱)

۱- اطلاعات ارائه شده از کارشناس منابع طبیعی

۳-۳- بررسی ویژگیهای طبیعی

«محیط روستائی به دلیل ویژگیهای خاص اکولوژیکی از ساختار متنوعی برخوردار است. عاملی چون آب و هوا، شرایط پستی و بلندی و وضعیت فیزیکی زمین، منابع آب و سایر عوامل طبیعی هریک در شکل گیری و روند حیات آنها اعم از مسکن، تولید و ... تأثیر خاص خود را بر جای می گذارند. به طور مثال تولیدات روستائی تابعی است از محیط طبیعی که خانوار روستائی در آن زندگی می کند.

اگر چه آنان همواره سعی کرده اند تا محدودیتهای طبیعی محیط رابه حداقل برسانند ،
 اما در نظام سنتی این قابلیت همواره وجود داشته است.» ۱

۱- سازمان جهاد کشاورزی استان خراسان طرح ملی منطقه ای سازماندهی فضاها و مراکز روستایی تابستان ۱۳۷۷ _ ص ۶۱

۱-۲-۲- توپوگرافی

(اراضی روستای روستای خانیک در حوضه آبریز دشت سرایان در جنوب شرق
 شهرستان فردوس ، در طول جغرافیائی ۳۳ درجه و ۳ دقیقه تا ۳۴ درجه و ۵ دقیقه و
 عرض جغرافیائی ۵۸ درجه و ۱۰ دقیقه تا ۵۸ درجه و ۴۸ دقیقه واقع شده است . این
 حوضه محدود است از شمال به خط الرأس ارتفاعات کوه کمر سرخ ، کوه سیاه و کنگر
 کوه، از شرق به کوه مسعودی و کمر لشگرگاه، از جنوب به دشت چاهک و لایخ سفید و

کویر حاجی آباد و از غرب به هیچ دره کوه وسعت حوضه آبریز بالغ بر ۳۷۷۵ کیلومتر مربع است که از این مقدار ۱۴۸۵ کیلومتر مربع آن دشت و بقیه را ارتفاعات تشکیل می دهند . بلندترین نقطه حوضه در کوه سیاه واقع است و از سطح دریا ۲۸۵۷ متر ارتفاع دارد . پائین ترین نقطه در حاشیه کویر واقع است و از سطح دریا ۱۲۷۰ متر بلندتر است .
* ارتفاع روستا از سطح دریا ۱۸۱۰ متر و جهت شیب عمومی آن در جهت شمال شرق به جنوب غرب می باشد. (درصد کلی شیب روستا (۳/۰۵) % است).

۱- ولایتی، سعادت - مهندس توسلی - منابع و مسائل آب استان خراسان - انتشارات آستان قدس رضوی - سال ۱۳۷۰

۲-۲-۲- زمین شناسی

رسوبات دوران چهارم زمین شناسی شامل تراسهای آبرفتی ، رسوبات مخروطه افکنی ، پهنه های رسی و نمکی و تپه های شنی وسیعترین بخش منطقه مورد مطالعه را تشکیل می دهند و سنگ آهن و دولومیت های سازند های پرمین و شتری ، سنگ آهک های ریفتی و لایه ای کرتاسه و بالا خره سنگهای آتشفشانی پالئوژن کوهستانهای منفرد منطقه را می سازند . در اثر کوهزائی کمبرین در اواخر کرتاسه و اوایل پالئوژن باعث

نفوذ توده های آذرین در داخل تشکیلات ژوراسیک و کرتاسه شده و ضمن ایجاد گسلها و درزهای فراوان باعث دگرگونی در سنگهای مجاور شده است و شدت دگرگونی در آهکهای بعضی مناطق ایجاد کانیهای مانند گارنت را نموده است . این منطقه هنوز از لحاظ تکتونیکی فعال می باشد و گسلها و درز و شکافهای ایجاد شده باعث نفوذ پذیری خوب این تشکیلات در تغذیه منابع آبی است .

- چینه شناسی

- ژوراسیک

قدیمی ترین سازند های منطقه مربوط به ژوراسیک می باشد ، و به طور وسیعی در شمال و شمال شرق منطقه گسترش یافته است ، و بیشتر شامل شیلهای سیاه رنگ دارای آثار فسیل گیاهی ، کوارتزیت و ماسه سنگ در بعضی قسمتها تداخلهایی از آهک

دیده می شود . به علت نفوذ توده های ولکانیکی دوران سوم این تشکیلات به شدت تکتونیزه شده است و گسلهای زیادی با روند شرقی - غربی ایجاد شده است . بیشتر رسوبات ژوراسیک از نوع رسوبات قاره ای - دریایی کم عمق تشکیل شده است و معادل سازند شمشک شناخته شده است که بطور هم شیب روی سازند نای بند قرار دارد و حد فوقانی تشکیلات ژوراسیک با آهکهای کرتاسه و سنگهای آتشفشان پالئوژن بطور پیوسته محدود می گردد.

- کرتاسه

رخنمون کرتاسه بصورت محدود دیده می شود و بطور دگر شیب روی تشکیلات ژوراسیک واقع شده است ، و بیشتر از آهکهای ردیفی لایه ای و درقاعده با ماسه سنگ و کنگلومرای قرمز و تداخلهایی از لایه های آهکی - مارنی می باشد . رنگ این آهکها کرم رنگ و دارای شکستگیهای فراوانی می باشد ، و در تغذیه منابع آبی نقش مهمی دارد، ولی از گسترش چندانی برخوردار نیست . اواخر کرتاسه همراه با کوهزائی و ایجاد سنگهای آندزیتی همرا بوده است که خود اثر مهمی در تکنونیزه شدن این دوره داشته است .

- نئوژن

تشکیلات نئوژن در منطقه به صورت پراکند و گسترده وجود دارد . بخصوص در بخش جنوب و جنوب غربی منطقه از گسترش چشمگیری برخوردار است و از کنگلو-

مرای لایه ای قرمز رنگ در قاعده و در بخش بالائی از قرمز ژیپس تشکیل شده است . سازند نئوژن به طور هم شیب بر روی واحدهای زمین قدیمی تر به جا گذاشته شده است و دربخش فوقانی توسط رسوبات کواترنر و عهد حاضر پوشیده شده است . این واحد رخساره خشکی داشته و نشانه پسروی دریا می باشد .

- کواترنر

رسوبات آبرفتی دوران چهارم تراسهای آبرفتی - آبرفتهای مخروط افکنه ای و آبرفتهای رودخانه ای می باشند که از تخریب و فرسایش ارتفاعات تشکیل شده است .

- سائز مونتونیک و لرزه خیزی منطقه

جایگیری فلات ایران در بخش میانی کمربند چین خورده آلپ - هیمالیا بیان از لرزه خیزی و فعال بودن این فلات دارد. با این حال میزان لرزه خیزی و فعالیت بخشهای مختلف این فلات یکسان نبود، به طوریکه ایران مرکزی با ویژگیهای لرزه خیزی خاص خود از سایر بخشهای دیگر فلات ایران خطرناک تر است. زیرا اگر چه فراوانی زمین لرزه های تاریخی و سده ای در آن از سایر بخشها کمتر است لیکن بزرگی زمین لرزه ها وقوع خطر زمین لرزه های آن را افزایش می دهند.

۳-۲-۲- وضعیت اقلیم

(در بین تمامی عوامل جغرافیائی که انسان همواره چه در خشکی، چه دریا و یادشتها و کوهها، در جوامع بدوی یا متمدن، در معرض آن قرار می گیرد، در مقیاس وسیع آن، اثرات اقلیم است. اقلیم تعیین کننده محل زندگی، نوع گیاهان زراعتی، نوع مسکن، نوع لباس و نوع آفات و بیماریهائی که باید با آنها مبارزه کند، می باشد.) (۱)

(شرایط اقلیمی هر منطقه را می توان همواره، در دوزمین حیات یعنی رشد و نمو گیاهان

و طراحی محیط های مسکونی مورد مطالعه قرار دارد.

(در زمینه طراحی محیط های مسکونی، تقسیمات اقلیمی باتوجه به ویژگیهای عوامل اقلیمی موثر در آسایش انسان انجام شده است.) این تقسیم بندی عموماً خیلی کلی بوده و با استفاده از آن تنها می توان به کیفیت شرایط اقلیمی، مثلاً سردبودن و یا گرمسیر بودن منطقه مورد نظری برد، امروزه با پیشرفت علوم اقلیمی (شناسائی که منتهی به جمع آوری و تدوین اطلاعات و آمار آب و هوائی شده است.) می توان علاوه بر پی بردن به کیفیت سردبودن و یا گرم بودن مناطق مختلف به کیفیتهای حرارتی مناطق نیز توجه نمود.) (۲)

شرایط جوی حاکم بر منطقه مورد مطالعه حاصلی از اجتماع تمام عناصر و فاکتورهای آب و هوائی از جمله عرض جغرافیائی، ارتفاع، دوری از دریا، مجاورت با کویر، جریانهای سطوح بالا و توده های هوائی و ... می باشد.

۱ - whith bak – R. H –The Geographical Factors, Newyork ce ntury

۲ - کسمائی، مرتضی - اقلیم و معماری - شرکت خانه سازی ایران - تهران - شهریور سال ۶۳

مطالعه بر روی کلیت آب و هوا در یک منطقه یا ناحیه کوچک و استنباط و استنتاج آب و هوائی موجود محتاج داشتن آمارهای طولانی در ایستگاههای متعددی است که شرایط عناصر اقلیمی (حرارت، بارندگی، فشار، رطوبت، باد و تشعشع و ...) را در یک دوره طولانی مدت و به طور کامل ثبت کرده باشند. به طوریکه با انجام محاسبات آماری و تهیه نقشه های اقلیمی بتوان تجزیه و تحلیل بر ساختمان آب و هوایی ناحیه داشت.

در شهرستان فردوس چهار ایستگاه هواشناسی وجود دارد. این ایستگاهها در فردوس، بشرویه، فتح آباد و ایسک قرار دارند. از بین آمار ایستگاهها، آمار هواشناسی ایستگاه فردوس به دلیل اینکه شرایط مشابهی را با منطقه مورد مطالعه (دهستان آیسک) دارد انتخاب گردیده است. برای روشن شدن و وضعیت اقلیمی منطقه از یک دوره آماری ۲۱ ساله در فاصله سالهای ۱۹۹۵ - ۱۹۷۴ استفاده شده است که زیلاً به بررسی عناصر اقلیمی می پردازیم:

- دما و درجه حرارت

(نقش درجه حرارت درپایگیری و توسعه نقاط مسکونی، تأثیر بسزائی دارد. درجه حرارت بالا، نوع خاصی از اماکن روستائی را ایجاب می کند. پراکندگی و گسترده بودن اماکن مسکونی و حتی میزان مساحت چنین واحدهائی به تأسی از نوع درجه حرارت است. وجود بادگیرها یا ایوانها، پنجره های مقابل هم، جنس مصالح (که عناصر مختلف واحدهای مسکونی رابه یکدیگر مربوط می سازد.) به دلیل احتیاج به تبادلات حرارتی بین

اجزاء مختلف ساختمان می باشد. درمقابل، مساکنی که به ذخیره حرارت بیشتری درطول

سال احتیاج دارند، نوع دیگری از بنا، پوشش ساختمانی و تراکم را ایجاب می کند.) (۱)

برای شناخت و بررسی شرایط دمائی منطقه، میانگین آمار ۲۱ ساله ایستگاه فردوس

محاسبه و نتایج آن به صورت جدول شماره ۷ تهیه شده است. به طوریکه جدول شماره

۷ نشان می دهد میانگین دمای سالیانه ایستگاه فردوس ۱۵/۹ درجه سانتی گراد است.

متوسط دمای سردترین ماه (دیماه) در فردوس ۲/۷ درجه سانتی گراد و متوسط دمای گرمترین ماه سال (تیر ماه) ۲۸/۶ درجه سانتی گراد محاسبه شده است .
جدول شماره (۷) میانگین دمای سالانه و ماهانه ایستگاه فردوس به سانتی گراد (۹۵-۱۹۷۴)

ماههای سال	دی	بهمن	اسفند	فروردین	اردیبهشت	خرداد	تیر	مرداد	شهریور	مهر	آبان	آذر	سالانه
درجه حرارت	۲/۷	۵/۳	۱۰/۸	۱۶	۲۱/۵	۲۶/۸	۲۸/۶	۲۶	۲۲	۱۶	۱۰	۵/۳	۱۵/۹

- معدل حداکثر و حداقل دما

به موازات بررسی میانگین درجه حرارت، شناخت میزان حداقل و حداکثر درجه حرارت نیز ازارزش علمی فراوانی برخوردار است. جدول شماره ۸ معدل حداکثر و حداقل دما را در ایستگاه فردوس نشان می دهد.

۱- مهندس شیعه ، اسماعیل مقدمه ای بر میانی برنامه ریزی شهری - انتشارات دانشگاه علم و صنعت سال ۷۱

جدول شماره (۸) معدل حداکثر و حداقل دما در سالهای ۹۵-۱۹۷۴ ایستگاه فردوس

ماههای سال	دی	بهمن	اسفند	فروردین	اردیبهشت	خرداد	تیر	مرداد	شهریور	مهر	آبان	آذر	سالانه
معدل حداکثر دما	۹/۷	۱۱/۹	۱۷/۴	۲۴/۵	۳۰	۳۴/۹	۳۶/۷	۳۵	۲۲	۲۵/۲	۱۸/۴	۱۱/۹	۲۳/۹
معدل حداقل دما	-۲/۴	-۱/۴	۳/۲	۹/۱	۱۳/۳	۱۷/۹	۲۰/۴	۱۶/۹	۱۲	۶/۷	۱/۵	-۱/۴	۸

بیشترین میزان معدل حداکثر در ایستگاه فوق متعلق به تیرماه و کمترین میزان معدل حداقل در دیماه است. تفاوت معدل حداکثر و حداقل در گرمترین ماه ۱۵/۹ درجه سانتی گراد و در سردترین ماه ۱۱/۴ درجه سانتی گراد می باشد. به طوریکه ارقام فوق نشان می دهد تفاوت درجه حرارت روز و شب در ماههای گرم خیلی بیشتر از ماههای سرد است.

- حداکثر و حداقل مطلق دما

برای مطالعه حداکثر و حداقل دما جدول شماره ۹ تهیه شده است. در این جدول میانگین حداکثر مطلق دمای فردوس در تیرماه ۴۱/۴ درجه سانتیگراد به دست آمده ولی بالاترین حداکثر مطلق تا ۴۴/۴ درجه سانتی گراد و پائین ترین حداقل در دی ماه ۲/۴- سانتی گراد ثبت شده است.

جدول شماره (۹) میانگین حداکثر و حداقل مطلق دمای فردوس در سالهای ۹۵-۱۹۷۴

ماههای سال	دی	بهمن	اسفند	فروردین	اردیبهشت	خرداد	تیر	مرداد	شهریور	مهر	آبان	آذر	سالانه
حداکثر مطلق دما	۱۷/۱	۱۹/۸	۲۵/۳	۳۲	۳۵/۸	۴۰	۴۱/۴	۳۹/۲	۳۶/۵	۳۱/۵	۲۵	۱۹/۱	۴۱/۴
حداقل مطلق دما	-۹/۵	-۸/۲	-۴/۱	۱/۳	۶/۱	۱۱/۹	۱۴/۸	۱۰/۷	۶/۲	-۰/۰۶	-۴/۹	-۸/۲	-۹/۵

- بارندگی

(ریزشهای جوی در فصول مختلف سال ، تأثیرات متفاوتی را در پراکندگی جماعات انسانی و تأمین معیشت آنها اعمال می کند . هم چنین نوع مسکن در اقلیمهای مرطوب یا خشک تفاوت اساسی دارد . میزان بارندگی بانوع سقف وجنس آنها در ساختمان و طول وعرض کوچه ها وشیب طبیعی وحتى فرم گیری ساختمانها، رابطه مستقیمی دارد.) (۱)

برای بررسی بارندگی منطقه مورد مطالعه جدول شماره ۱۰ تهیه شده است که بیانگر پراکندگی بارش در ماههای مختلف سال است .

جدول شماره (۱۰) پراکندگی ماهانه و سالانه بارندگی به میلیمتر در فاصله سالهای (۹۵-۱۹۷۴)

ماههای سال	دی	بهمن	اسفند	فروردین	اردیبهشت	خرداد	تیر	مرداد	شهریور	مهر	آبان	آذر	سالانه
میزان بارندگی	۲۹/۶	۲۳/۸	۳۵/۵	۲۴/۹	۸	۰/۲	۰	۰	۰	۲	۵/۱	۳۰/۴	۱۶۹/۵

۱- مهندس شیعه ، اسماعیل مقدمه ای بر مبانی برنامه ریزی شهری - انتشارات دانشگاه علم و صنعت سال ۷۱

بر اساس جدول میزان بارندگی سالانه در فردوس ۱۶۹/۵ میلی متر است . میزان بارندگی با عامل ارتفاع از سطح زمین ارتباط مستقیم دارد . لذا در نواحی کوهستانی شمال و شمال شرقی فردوس میزان بارندگی بین ۲۰۰ تا ۳۰۰ میلی متر است ولی در

دشته‌ها و نواحی جنوب و غرب شهرستان این میزان بین ۱۰۰ تا ۲۰۰ میلی متر متغییر است .

- رژیم بارندگی

برای مطالعه رژیم بارندگی و درصد پراکندگی بارندگی فردوس جدول شماره ۱۱ تهیه گردیده است . بیشترین میزان بارندگی فردوس در ماه اسفند اتفاق می افتد و کمترین میزان بارندگی متعلق به ماههای گرم است .

جدول شماره (۱۱) میزان و درصد فصلی بارندگی سالهای ۹۵-۱۹۷۴

فصل	زمستان		بهار		تابستان		پائیز	
	میلی بارندگی	درصد	میلی بارندگی	درصد	میلی بارندگی	درصد	میلی بارندگی	درصد
میزان بارندگی	۹۸/۹	۵۸/۴	۳۳/۱	۱۹/۵	۰	۰	۳۷/۵	۲۲/۱
	C. M							

بر اساس جدول فوق در این ایستگاه بیش از ۵۰٪ بارندگی سالانه در فصل زمستان است و بعد از آن فصلهای بهار و پائیز بیشترین میزان بارندگی را دارند .

در تابستان میزان بارندگی به ۰ می رسد و به ندرت بارندگی اتفاق می افتد .

- رطوبت نسبی

رطوبت نسبی در ارتباط با میزان رطوبت هوا و از طرف دیگر در رابطه با درجه حرارت تغییر می کند. یعنی به موازات افزایش حرارت میزان قابلیت جذب رطوبت فزونی می گیرد.

برای مطالعه نم نسبی شهرستان فردوس جدول شماره (۱۲) تهیه شده است.

جدول شماره (۱۲):

ماههای سال	ژانویه	فوریه	مارس	آوریل	مهر	مرداد	تیر	خرداد	اردیبهشت	فروردین	اسفند	چین	م	نم نسبی
	۶۶	۵۶	۵۱	۴۸	۲۱	۲۲	۲۲	۲۲	۲۲	۲۱	۲۲	۲۲	۲۲	۳۹

طبق جدول فوق بیشترین میزان نم نسبی در ایستگاه فردوس به ماههای سرد و گرمترین میزان به ماههای گرم تعلق دارد . زیرا هرچه بر میزان حرارت هوا افزوده شود از میزان نم نسبی کاسته می شود .

- تعداد روزهای یخبندان

در منطقه مورد مطالعه ۶ ماه از سال ، یخبندان به وقوع می پیوندد که در این رابطه جدول شماره (۱۳) یخبندان را در ماههای سال نشان می دهد .

جدول شماره (۱۳) میانگین تعداد روزهای یخبندان ایستگاه فردوس (۹۵-۱۹۷۴)

ماههای سال	مهر	آبان	آذر	دی	بهمن	اسفند	سالانه
تعداد روزهای یخبندان	۲	۱۱	۲۳	۲۴	۱۸	۹	۸۵

به طوریکه از جدول استنباط می شود در فردوس در طول شش ماه از سال یعنی ماههای مهر تا اسفند یخبندان مشاهده می شود . اما حداکثر یخبندانها در دیماه می باشد.

- باد

(از نظر موقعیت تأسیسات، باد نقش مؤثری دارد. موقعیت صنایع و گورستانها نمی-بایستی در رابطه با جهت وزش باد اصلی باشند. هم چنین اثر باد در پراکنده نمودن بیماریها، تغییر و تعدیل درجه حرارت و شرایط آب و هوایی و استقرار مسکن در نقاط مناسب یا نامناسب، تأثیرشگرفی دارد. باد به عنوان موجد تعادل بین رطوبت، برودت و گرما، از جمله عواملی است که در برنامه ریزیهای روستائی می بایست مورد توجه قرار گیرد. در ساختمانهای مسکونی، نیز به دلیل ایجاد تبادلات حرارتی، و نحوه استقرار ساختمانها، نقش باد کمک ارزنده ای را می نماید.) (۱)

آب و هوای خراسان متأثر از جریانهای هوایی است که کشور ایران را تحت تأثیر قرار می دهد و از سه مرکز فشار به شرح زیر سرچشمه می گیرند . شهرستان فردوس نیز کم و بیش تحت تأثیر این سه مرکز پرفشار قرار می گیرد .

۱- مهندس شیعه ، اسماعیل مقدمه ای بر میانی برنامه ریزی شهری - انتشارات دانشگاه علم و صنعت سال ۷۱

۱- جریان مرکز پر فشار سیبری و آسیای مرکزی در زمستان که اثرات سرمای آن تا نواحی جنوبی خراسان را تحت تأثیر قرار می دهد .

۲- جریان غربی اقیانوس اطلس که در زمستان و بهار سبب ایجاد بادهای مرطوب و باران‌زا شده و با پیشروی به طرف شرق از شدت و رطوبت آن کاسته می‌شود .

۳- جریان مرکز فشار اقیانوس هند و جریان شمال غربی در تابستان ، با توجه به این سه جریان عمده دو نوع باد در فردوس دیده می‌شود.

الف) بادهای دائمی : شامل سیه باد (سیاه باد) و کوه باد.

- سیه باد از سوی شمال غربی می‌وزد و در زمستان و اوایل بهار موجب سرما می‌گردد .

- کوه باد در زمستان و اوایل تابستان از مشرق به طرف مغرب می‌وزد و گاهی سبب سرمازدگی درختان و سایر محصولات می‌شود . زارعین برای باد دادن و پاک نمودن خرمنهای خود در تابستان از این باد استفاده می‌کنند .

ب) بادهای موسمی که شامل دو باد است به نامهای روزباد و روزگرد

- روزباد در بهار از جنوب غربی به سمت شمال غربی می‌وزد و باران‌زاست . منشأ این باد در بهار جریانهای غربی اقیانوس اطلس از طریق مدیترانه است و این باد در خرداد ماه توأم با گرمای زیاد است و به همین علت در اصطلاح محلی تف باد نامیده می‌شود .

- روزگرد از اسفند تا اردیبهشت می وزد . شروع وزش آن از مشرق بوده و زمان آن اول صبح است . با تغییر محل ظاهری خورشیدی جهت وزش آن تغییر می کند و نزدیکیهای غروب از مغرب به مشرق می وزد .

- تعیین تیپ اقلیمی

بر اساس طبقه بندی کوپن که بر میانگین ماهانه و سالانه دما و بارندگی و رژیم بارندگی و ارتباط بین روشهای طبیعی و شریط دما و بارندگی پایه گذاری شده است ، سه نوع آب و هوا از هم متمایز می شوند : بیابانی و استپی و مرطوب . مرز مربوط به هر یک از این اقلیمها به مقدار بارندگی سالانه ، درجه حرارت سالانه و زمان وقوع بارندگی بستگی دارد . طبق جدول کپن آب و هوای فردوس بیابانی است . بارندگی سالانه آن $۱۶/۹$ سانتی متر و متوسط درجه حرارت سالانه $۱۵/۵$ درجه سانتی گراد است . بنابراین بارندگی سالانه کمی بیشتر از متوسط درجه حرارت سالانه است .

۳-۴- منابع آب روستا

شرایط آب و هوایی، وضعیت زمین شناسی، نوع خاک و ژئومورفولوژی هر ناحیه از عوامل مؤثر در منابع آبی در هر منطقه است. زمینهای آبرفتی، ساختار آهکی، شیب متناسب و پوشش گیاهی هر منطقه باعث نفوذ آبهای جاری و تقویت آبهای زیرزمینی یک منطقه می گردد.

(منابع آب کشاورزی روستا شامل ۸ رشته قنات با دبی ۲۳ لیتر در ثانیه و یک دهانه چشمه با دبی ۱ لیتر در ثانیه می باشد). (۱)

(منبع آب شرب روستا نیز از محل یک حلقه چاه عمیق به عمق ۱۲۰ متر در داخل روستا تامین می گردد. میزان آبدهی منبع آبی مذکور لیتر در ثانیه می باشد). (۲)

۵-۳- ویزگیهای جمعیتی

۱- ۵-۳- تعداد جمعیت

یکی از پارامترهای مهمی که در مطالعات و برنامه ریزی هر مکانی می بایست مورد توجه برنامه ریزان قرارگیرد ، بعدنیروی انسانی آن مکان می باشد . نیروی انسانی یکی از عوامل تولید تلقی می گردد که بدون بررسی و مطالعه دقیق، اشکالات عمده ای را در اجرای برنامه ها به وجود خواهد آورد. بررسی ویزگیهای از قبیل تعداد و تراکم جمعیت ترکیب سنی و جنسی جمعیت ، درصد و میزان سوادجمعیت طرز تلقی و نگرش جمعیت به تولید ، ویزگیهای اجتماعی و سایر پارامترهای جمعیتی جزء لاینفک مطالعات ، جهت برنامه ریزی یک مکان جغرافیائی است . جمعیت روستای خانیک با توجه به آمارهای ارائه شده از سوی سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان خراسان در طی سالهای ۴۵ تا ۸۵ به ترتیب عبارت بوده است از : ۴۹۱ نفر در سال (۱۳۴۵) ، ۴۷۲ نفر در سال (۱۳۵۵) ، ۵۵۵ نفر در سال (۱۳۶۵) ، ۴۴۳ نفر در سال (۱۳۷۵) و با لآخره ۳۴۳ نفر در سال (۱۳۸۵) . همچنین با توجه به آمار ارائه شده از سوی (خانه بهداشت) روستا در سال ۱۳۸۵ از جمعیتی حدود ۴۵۳ نفر برخوردارمی باشد .

۲- ۵-۳- تعداد و بعد خانوار

از مسائلی که در برنامه ریزی و توسعه فیزیکی روستا بایستی به آن توجه نمود ، بعد خانوار است . آگاهی از بعد خانوار ما را به طرز نگرش روستائیان به تشکیل خانواده و

نوع زندگی آنان رهنمون می سازد ، چرا که در توسعه روستا بایستی نیاز کاربریهای مسکونی جهت افرادی که تشکیل خانواده می دهند ، مد نظر برنامه ریزان قرار گیرد .

تعداد خانوار روستای خانیک طی سالهای ۴۵ تا ۸۵ بر پایه آمارهای ارائه شده از سوی سازمان مدیریت و برنامه ریزی خراسان (سرشماری نفوس مسکن) ۱۳۳ خانوار با بعد خانوار ۳/۴ نفر در سال (۱۳۵۵) خانوار ۱۲۹ (۱۳۴۵) خانوار با بعد خانوار ۳/۶۵ نفر در سال (۱۳۵۵) خانوار ۱۴۶ خانوار با بعد خانوار ۳/۸ نفر در سال (۱۳۶۵) خانوار ۱۲۶ خانوار با بعد خانوار ۳/۵۱ نفر در سال (۱۳۷۵) و بالاخره ۱۲۷ خانوار با بعد خانوار ۳/۹۴ نفر در سال (۱۳۸۵) می باشد ، که این رقم در سال ۱۳۸۵ به حدود ۱۲۷ خانوار با بعد خانوار ۳/۵۶ نفر افزایش یافته است .

جدول شماره (۱۴) تعداد و بعد خانوار روستای خانیک در سالهای ۱۳۸۴ - ۱۳۴۵

سال	تعداد جمعیت	تعداد خانوار	بعد خانوار
۱۳۴۵	۴۹۱	۱۳۳	۳/۴
۱۳۵۵	۴۷۲	۱۲۹	۳/۶۵
۱۳۶۵	۵۵۵	۱۴۶	۳/۸
۱۳۷۵	۴۴۳	۱۲۶	۳/۵۱
۱۳۸۵	۳۴۳	۱۱۴	۳
* ۱۳۷۸	۵۰۱	۱۲۸	۳/۹۱
* ۱۳۸۵	۴۵۳	۱۲۷	۳/۵۶

* (خانه بهداشت)

۳-۵-۳- ترکیب سنی و جنسی جمعیت

یکی دیگر از ویژگیهای جمعیتی، ترکیب سنی و جنسی جمعیت فضای مورد مطالعه می- باشد. با آگاهی از ترکیب سنی و جنسی جمعیت و استفاده از فرمولها و شاخصهائی نظیر میزان تولد - میزان مرگ و میر - میزان باروری - مهاجرت و... می توان به تحولات جمعیتی مکان مورد مطالعه دست یافت، و با پیش بینی های لازم به برنامه ریزی درخصوص مکان مورد نظر مبادرت ورزید.

۳-۵-۳-۱- ترکیب سنی

آگاهی از ترکیب سنی جمعیت یک جامعه جهت برنامه ریزیهای اقتصادی، اجتماعی و... الزامی است. بررسیهای کاربریهای مختلف آموزشی، بهداشتی، مسکونی، خدماتی و... همچنین آینده- نگری و تأمین کمبود فضاهاى مذکور با توجه به آگاهی از ترکیب سنی جمعیت امکان پذیر می- گردد. با توجه به جمعیت ۴۵۳ نفری روستا، ۱۸/۱% جمعیت روستا (۱۷۰) نفر در گروه سنی کودکان و نوجوانان، ۳۷/۵۳% (۱۱۹) نفر در گروه سنی جوانان، ۲۶/۲۶% (۸۲) نفر در گروه سنی بزرگسالان و ۱۸/۱% (۸۲) نفر در گروه سنی سالخوردگان جای گرفته اند.

جدول شماره (۱۵) گروههای عمده سنی در روستای خانیک (۱۳۸۵)

گروههای سنی	جمعیت	درصد
۰-۱۴ ساله	۸۲	۱۸/۱
۱۵-۳۴ ساله	۱۷۰	۳۷/۵۳
۳۵-۶۴ ساله	۱۱۹	۲۶/۲۶
۶۵+ سال	۸۲	۱۸/۱
جمع کل	۴۵۳	۱۰۰

با مشاهده طبقات سنی روستای خانیک متوجه می‌شویم متأسفانه جمعیت روستا به دلیل پایین بودن نرخ رشد طبیعی و مهاجرت جوانان از روستارو به پیری است .
 - جهت اطلاع بیشتر و تأیید این مطلب نظر پرفسور ورنه ، در ارتباط با جوانی جمعیت بررسی می‌شود . «از نظر وی جمعیت سرزمینی جوان است که مصادیق زیر جاری است .

§ افراد ۲۰ ساله به پائین آن بیش از ۳۵٪ کل جمعیت را تشکیل دهد که اگر نسبت مذکور تا ۳۳٪ تقلیل یابد باز هم جمعیت جوان است و اگر به کمتر از ۳۰٪ تقلیل یابد پیری جمعیت را تهدید نمی‌کند ولی اگر به کمتر از ۳۰٪ کاهش یابد . جمعیت جوانی خود را از دست داده و روبه پیری است .

با اینکه این ضابطه بهترین ملاک برای تشخیص جوانی است ، ولی این امر نباید به ضرر افراد گروه‌های دیگر خصوصاً میانسالان تمام شود . بنابراین ضوابط دیگری به عنوان مکمل آن به شرح زیر در نظر گرفته شده است .

§ افراد ۴۰ ساله و کمتر ۶۵٪ کل جمعیت را تشکیل دهد ، و اگر این رقم به ۶۰٪ تقلیل یابد هنوز خطر پیری برای جامعه وجود ندارد ولی اگر به پائین تر از ۶۰٪ برسد خطر پیری جمعیت را تهدید می‌کند .

§ نسبت جمعیت افراد بیشتر از ۶۰ ساله به افراد کمتر از ۲۰ ساله باید کمتر از ۰/۴ باشد.

§ نسبت افراد ۶۰ ساله به بالابر کل جمعیت نباید از ۰/۱۲ از کل جمعیت تجاوز نماید.» (۱)

جدول شماره (۱۶) توزیع سنی جمعیت روستای خانیک نسبت به ضوابط جوانی جمعیت

سال آماری	در صد افراد کمتر از ۲۰ سال	درصد افراد کمتر از ۴۰ سال	+۶۰	+۶۰
۱۳۸۵	۳۱/۳۴	۵۸/۷۲	۰/۲۲	-۲۰
			کل جمعیت	-----

۲-۳-۵-۳- ترکیب جنسی جمعیت

مطالعه ترکیب جنسی در فضای جغرافیائی جهت شناخت و تشخیص تعداد مرد و زن در آن فضا است . مسئله ای که باعث اهمیت این مطالعات می گردد ، نتایج دموگرافی ناشی از فزونی یکی از این دو (مرد و زن) می باشد . کم و زیاد بودن هریک از این دو گروه مشکلاتی را برای فضای مورد مطالعه به دنبال خواهد داشت . بنابراین نسبت جنسی یکی از شاخصهائی است که در بررسیهای ترکیب جمعیتی ، مورد استفاده قرار می گیرد . با توجه به آمار اعلام شده از سوی خانه بهداشت روستای خانیک از تعداد ۴۵۳ نفر جمعیت روستا در سال ۸۵ ، تعداد ۲۱۴ نفر مرد و ۲۳۹ نفر زن می باشند ، بنابراین میانگین نسبت جنسی در روستای مورد مطالعه ۹۳/۴۵ نفر می باشد ، که بیانگر فزونی زنان بر مردان است . همچنین با توجه به اهمیت نسبت جنسی در بین گروهها و طبقات سنی مختلف به بررسی هریک در جداول مربوط پرداخته شده است . این بررسی نشان می - دهد که نسبت جنسی در بین طبقات سنی مختلف می باشد .

در طبقات سنی (۱۵-۲۸) ، (۲۵-۲۹) ، (۳۰-۳۴) ، (۴۰-۴۴) ، (۴۵-۴۹) ، (۵۰-۵۹) ،

و شاهد فزونی تعداد زنان بر مردان می باشیم ، که عمده ترین دلیل فزونی تعداد زنان بر مردان در این طبقات سنی ، می تواند مهاجرت مردان از روستا به منظور فعالیتهای اقتصادی ، تحصیل و ... باشد . همچنین در بین گروههای عمده سنی این تفاوتها نیز مشاهده می شود .

جدول شماره (۱۷) نسبت جنسی در بین گروههای عمده سنی روستای خانیک در سال ۱۳۸۵

+۶۴		۳۵-۶۴		۱۵-۳۴		۰-۱۴ ساله		گروههای عمده سنی
نسبت جنسی	تعداد	نسبت جنسی	تعداد	نسبت جنسی	تعداد	نسبت جنسی	تعداد	
۷۴/۴۶	۳۵	۷۰	۴۹	۱۰۲/۴	۸۶	۱۱۵/۸	۴۴	مردان
	۴۷		۷۰		۸۴		۳۸	زنان
۸۲		۱۱۹		۱۷۰		۸۲		جمع کل

جدول شماره (۱۸) نسبت سنی و جنسی جمعیت به تفکیک طبقات در روستای خانیک در سال ۱۳۸۵

طبقات سنی	تعداد مردان	تعداد زنان	جمع کل	نسبت سنی	نسبت جنسی
۰-۴	۱۶	۱۱	۲۷	۵/۹۶	۱۴۵/۴۵
۵-۹	۱۳	۱۲	۲۵	۵/۵۲	۱۰۳/۳۳
۱۰-۱۴	۱۵	۱۵	۳۰	۶/۶۲	۱۰۰
۱۵-۱۹	۲۸	۳۲	۶۰	۱۳/۲۴	۸۷/۵
۲۰-۲۴	۳۸	۲۳	۶۱	۱۳/۵	۱۶۵/۲۲
۲۵-۲۹	۱۴	۲۱	۳۵	۷/۷۳	۶۶/۷
۳۰-۳۴	۶	۸	۱۴	۳/۰۹	۷۵
۳۵-۳۹	۷	۷	۱۴	۳/۰۹	۱۰۰
۴۰-۴۴	۴	۹	۱۳	۲/۹	۴۴/۵
۴۵-۴۹	۲	۱۵	۱۷	۳/۷۵	۱۳/۳۳
۵۰-۵۴	۱۶	۱۵	۳۱	۶/۸۴	۱۰۶/۷
۵۵-۵۹	۸	۱۴	۲۲	۴/۸۵	۵۷/۱۴
۶۰-۶۴	۱۲	۱۰	۲۲	۴/۸۵	۱۲۰
+۶۴	۳۵	۴۷	۸۲	۱۸/۱	۷۴/۵
جمع کل	۲۱۴	۲۳۹	۴۵۳	۱۰۰	۹۳/۴۵

۴-۵-۳- سطح سواد آموزش

« آموزش رکن اساسی فرآیند توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی هر جامعه محسوب می گردد. سرمایه گذاری در زمینه آموزش ضرورت اساسی توسعه است و همگان بر این باورند که هر جامعه ای با دقت و شناخت و سرمایه گذاری بهتری در امر آموزش وارد شود، در واقع بستر مطلوبتری برای توسعه پایدار فراهم کرده است. البته مهمترین مسئله در فرآیند آموزش، کیفیت و کاربردی بودن آموزش نیز است، که در واقع می تواند گره از مشکلات هر جامعه ای باز کند.» (۱) با توجه به آمار ارائه شده از سوی مرکز آمار ایران در سال ۱۳۷۵، از جمع ۴۰۵ نفر جمعیت بالای ۶+ روستای خانیک، ۲۶۷ نفر (۶۵/۹۲٪) آنان باسواد بوده اند، این نسبت برای مردان ۱۳۰ نفر (۴۸/۷٪) و برای زنان ۱۳۷ نفر (۵۱/۳٪) نسبت به کل جمعیت باسواد می باشد. در سال ۱۳۸۵ نیز، از مجموع جمعیت ۶+ سال (۳۱۴ نفر) ۱۸۵ نفر (۵۸/۹۲٪) باسواد می باشند، که این نسبت برای مردان ۹۳ نفر (۵۰/۳٪) و برای زنان ۹۲ نفر (۴۹/۷۲٪) نسبت به کل جمعیت باسواد می باشد. هم چنین در سال تحصیلی ۸۵ حدود ۱۲۷ نفر از جمعیت روستای خانیک را محصلین تشکیل می دهند، که در سطوح مختلف تحصیلی (دبستان - راهنمایی و دبیرستان) به تحصیل اشتغال دارند.

جدول شماره (۱۹) وضعیت جمعیت باسواد روستای خانپک براساس سرشماری (۷۵ و ۱۳۸۵)

سال	کل جمعیت +۶	کل جمعیت باسواد	درصد جمعیت باسواد نسبت به کل جمعیت +۶	مردان باسواد	درصد مردان باسواد نسبت به کل جمعیت باسواد	زنان باسواد	درصد زنان باسواد نسبت به کل جمعیت باسواد
۱۳۷۵	۴۰۵	۲۶۷	۶۵/۹۲	۱۳۰	۳۸/۷	۱۳۷	۵۱/۹
۱۳۸۵	۳۱۴	۱۸۵	۵۹/۹۲	۹۳	۵۰/۳	۹۲	۳۹/۷

۱- ۴- ۵- ۳- نرخ اشتغال به تحصیل عمومی

همانطوریکه در قبل بدان اشاره شد ۲۷ نفر دانش آموز در مقاطع تحصیلی ابتدائی راهنمائی و دبیرستان مشغول به تحصیل می باشند . باتوجه به فرمول زیر، نرخ اشتغال به تحصیل در روستای خانپک در سال ۱۳۸۵ (۸/۶)٪ خواهد بود .

$$\text{نرخ اشتغال به تحصیل عمومی} = \frac{\text{جمعیت در حال تحصیل}}{\text{جمعیت +۶ سال}} \times ۱۰۰$$

$$\text{نرخ اشتغال به تحصیل عمومی} = \frac{۱۵۹}{۵۲۲} \times ۱۰۰ = ۸/۶$$

۵-۵-۳- بررسی فعالیت و اشتغال جمعیت

«نیروی انسانی به عنوان یکی از عوامل اصلی تولید، نقش بسزائی در فرآیند تولید دارد. پدید آورنده اصلی ثروت و محرک مستقیم اقتصاد، نیروی کار و جمعیت فعال هر جامعه خواهد بود، و سطح و میزان تولید ملی هر کشور نیز به دانش و آگاهی فنی و ظرفیت تولید جمعیت فعال آن بستگی دارد. به عبارت دیگر توسعه اقتصادی در هر کشور، در کنار عوامل سرمایه و تکنولوژی به منابع انسانی کارآمد و متخصص نیاز دارد. میزان و درجه توانائی جمعیت فعال، درجه رشد و پیشرفت اقتصادی جامعه را تعیین میکند.» (۱)

۱-۵-۵-۳- جمعیت فعال

جمعیت فعال «بنا به تعریف کنفرانس بین المللی آمارشناسان، مرکب از افرادی است متشکل از زنان و مردان که نیروی آماده ای را برای تولید کالاها و خدمات تشکیل می- دهند. بنا به تعریف دیگر، جمعیت فعال افرادی را در برمی گیرد که بلحاظ اقتصادی دارای فعالیت سودمند هستند و به تولید ثروت و خدمه اقتصادی می پردازند.» (۲)

اما با توجه به آنکه دامنه وسیعی از گروههای سنی جزء جمعیت فعال محسوب می- شوند، لذا جمعیت قابل توجهی از هر جامعه جمعیتی در این تعریف قرار می گیرند.

۱- دکتر حسین ابری، سید حسن _ مدخلی بر جغرافیای روستایی ایران _ انتشارات دانشگاه اصفهان سال ۸۰_ ص ۲۰۱
 ۲- تقوی _ نعمت الله _ مبانی جمعیت شناسی _ انتشارات نیما _ تبریز

- در این بخش با استفاده از فرمول زیر ، میزان فعالیت عمومی در سال ۱۳۷۵ و ۱۳۸۴ را می توان مشخص نمود:

$$\text{میزان فعالیت عمومی} = \frac{\text{جمعیت فعال}}{\text{کل جمعیت}} \times ۱۰۰$$

بنابراین در سال ۱۳۷۵ میزان فعالیت عمومی جمعیت روستای خانیک (۳۳/۵۰)٪ از کل جمعیت می باشد، که در سال ۱۳۸۵ به (۶۴/۱۳)٪ افزایش یافته است.

۲-۵-۳- جمعیت شاغل

«مطابق تعریف، شاغل کسی است که کاریاشغلی را داراست و به این کار و شغل به عنوان یک تخصص و حرفه آگاهی دارد.» (۱) با استفاده از آمارهای سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵، تعداد جمعیت شاغل در سال ۱۳۷۵ برابر ۱۵۵ نفر بوده است که در سال ۱۳۸۵ به ۲۱۷ نفر افزایش می یابد. از آنجائیکه «مهمترین شاخص ارزیابی وضعیت اشتغال جامعه، میزان اشتغال است»، (۲) می بایست نرخ اشتغال نیز محاسبه گردد.

$$\text{نرخ اشتغال} = \frac{\text{جمعیت شاغل}}{\text{جمعیت فعال}} \times ۱۰۰$$

طبق این ارزیابی ، میزان اشتغال در سال ۱۳۷۵ برابر با (۵/۶۹)٪ و در سال ۱۳۸۵ برابر با (۶۳/۹۸)٪ است . به عبارت دیگر از کل جمعیت فعال روستا در سال ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵ به ترتیب (۵/۶۹)٪ و (۶۳/۹۸)٪ شاغل هستند ، که بارتکفل بیش از (۵/۱) نفر جمعیت روستارا

در سال ۷۵ و (۰/۵۸) نفر جمعیت رادر سال ۸۵ بردوش می کشند.

جمعیت شاغل - جمعیت کل

----- = بار تکفل

جمعیت شاغل

امابه دلیل آنکه نرخ اشتغال رقم واقعی وضعیت فعالیتهای اقتصادی روستا رانشان

نمی دهد، بنابراین به محاسبه میزان فعالیت اقتصادی می پردازیم:

جمعیت شاغل

----- × ۱۰۰ = میزان فعالیت اقتصادی

جمعیت بالای ۱۰ سال

بنابراین با توجه به فرمول فوق الذکر (۴۳/۱۷) % جمعیت روستا دارای فعالیت اقتصادی

در سال ۷۵ و (۷۲/۵۷) % در سال ۱۳۸۵ می باشند.

جدول شماره (۲۱) تعداد جمعیت فعال و شاغل روستای خانیک در سالهای ۷۵ و ۱۳۸۴

پارامترها	سال	کل جمعیت	جمعیت فعال	میزان فعالیت عمومی	جمعیت + ۱۰	جمعیت شاغل	نرخ اشتغال	میزان فعالیت اقتصادی	بار تکفل
	۱۳۷۵	۴۴۳	۲۲۳	۵۰/۳۳	۳۵۹	۱۵۵	۶۹/۵	۴۳/۱۷	۱/۸۵
	۱۳۸۵	۳۴۳	۲۲۰	۶۴/۱۳	۲۹۹	۲۱۷	۹۸/۶۳	۷۲/۵۷	۰/۵۸

هم چنین تعداد و درصد جمعیت شاغل در بخشهای مختلف اقتصادی روستا

در سال ۱۳۸۵ بدین شرح می باشد : ۱۵۱ نفر (۶۹/۶) % در بخش کشاورزی ، ۵۰ نفر

(۲۳/۰۴) % در بخش صنایع و ۱۶ نفر (۷/۴) % در بخش مشاغل خدماتی فعال می باشند.

جدول شماره (۲۲) : تعداد جمعیت شاغل به تفکیک گروههای عمده شغلی (۱۳۸۵)

جمع کل	مشاغل خدماتی	صنایع دستی	مشاغل کشاورزی		نوع مشاغل
	خدمات عمومی خصوصی - دولتی و		دامداری	زراعت باغداری	
۲۱۷	۱۶	۵۰	۱۵۱		تعداد به نفر
۱۰۰	۷/۴	۲۳/۰۴	۶۹/۶		درصد از کل شاغلین

۶-۵-۳- بررسی تحولات جمعیتی و روند مهاجرت

به طور کلی وقایع مهمی که باعث افزایش و یا کاهش جمعیت می شوند عبارتند از : میزان زاد و ولد - مرگ و میر - مهاجرت به داخل و خارج ، هم چنین پیشرفتهای اقتصادی و بالارفتن در آمد - بهبود وضعیت بهداشتی - پیشرفتهای علمی درخصوص علوم پزشکی و جلوگیری از مرگ و میر و... از دیگر پارامترهائی می باشند، که درتغییرات جمعیت یک جامعه موثر است.

۱-۶-۵-۳- میزان مولید

« میزان مولید عبارتست از نسبت مولید یک سال به جمعیت میانه همان سال برای

$$N = \frac{B}{P} * 1000 \quad (1)$$

«میزان مولید در جوامع مختلف یکسان نیست و به طور کلی در کشورهای درحال توسعه و روستاها بیشتر از کشورهای صنعتی و شهرها می باشد.» میزان مولید (جهت بررسی وضعیت مولید) در روستای خانیک برای یک دوره ۶ ساله (۸۴-۷۸) از خانه بهداشت روستا جمع آوری شده است ، که براساس آن بیشترین مولید در سال ۸۲ با ۱۲/۴۲ در ۱۰۰۰ و کمترین آن در سال ۱۳۷۹ با ۶/۰۲ در ۱۰۰۰ بوده است. در (سالهای ۵۲ تا ۵۵ میزان زاد و ولد در روستاهای کشور ۴۸/۸ درهزار بوده است.) بنابراین مشاهده می شود که درمقایسه بامیزان مولید در سالهای ۵۲ تا ۵۵ این رقم بسیار کاهش یافته است.

۲-۶-۵-۳- میزان مرگ و میر

«میزان مرگ و میر عمومی از راه تقسیم تعداد مرگ و میرهای یک سال معین بر جمعیت میانه آن سال به دست می آید که معمولاً برای ۱۰۰ تا ۱۰۰۰ نفر از جمعیت محاسبه می شود.» (۱) «براساس بررسی دفتر جمعیت و نیروی انسانی وزارت و مدیریت و برنامه ریزی، میزان موالید و مرگ و میر عمومی ایران بین ۱۱ تا ۱۲ در هزار بوده است، و مطابق برآورد طرح ارج مرکز آمار ایران، برای کل کشور ۱۱/۵، برای نقاط شهری ۸/۳۴ و برای مناطق روستائی ۱۳/۹ در هزار محاسبه شده است.» (۲) براین اساس باز هم می توان به چشم انداز امیدوارکننده کاهش مرگ و میر طی این ۳۰ سال پی برد. به طوریکه میزان مرگ و میر روستا طی سالهای ۷۸-۸۴، حداکثر ۱۵/۷ در هزار در سال ۸۴ و حداقل ۴/۰۳ در هزار در سال ۸۰ بوده است.

۳-۶-۵-۳- نرخ رشد طبیعی جمعیت

«میزان افزایش طبیعی جمعیت عبارت است از اختلاف میزان های موالید و مرگ و میر جامعه و یا نسبت تفاضل موالید و مرگ و میر در یک سال به جمعیت میانه آن

$$\text{نرخ رشد طبیعی} = \frac{B - D}{P} \times 100 \quad \text{سال} \quad (۲)$$

نرخ رشد طبیعی جمعیت روستای خانیک برای ۶ سال محاسبه شده و در جدول (۲۳) درج شده است.

۱- همان منبع صفحات ۱۱۹ و ۱۲۱

۲- همان منبع صفحات ۱۲۶-۱۲۵

۳- همان منبع صفحات ۱۲۶-۱۲۵

بالاترین میزان رشد طبیعی جمعیت مربوط به سال ۱۳۸۴ است ، روستادر این سال ۴ نفر موالید داشته است و مرگ و میر آن نیز ۷ نفر بوده است . میران رشد طبیعی در این سال ۰/۸۹ % می باشد .

کمترین میزان نرخ رشد طبیعی در سال ۱۳۷۸ تا ۱۳۸۰ با (۰/۲) % رخ داده است ، روستا در این سالها بین ۳ تا ۵ نفر موالید داشته است و مرگ و میر آن نیز ۲ تا ۶ نفر بوده است .

« آمار مربوط به طرح اندازه گیری رشد جمعیت (ارج) حاکی از آن است که میزان رشد جمعیت ایران در دوره (۵۵ - ۱۳۵۲) ۳/۳ ، در شهرها ۲/۴۲ ، و در روستاها ۳/۴۹ % بوده است . سرشماری سال ۱۳۶۵ نیز نشان داد که میزان افزایش جمعیت ایران در دوره ۶۵ - ۵۵ با احتساب پناهندگان افغانستان و معاونین عراقی ۳/۵۵ و بدون احتساب آن حدود ۳/۱ % بوده است .» (۱)

۷-۵-۳- افزایش مطلق جمعیت (میزان رشد جمعیت)

تغییرات و رشد جمعیت در هرفضای جغرافیائی فقط به سبب موالید و مرگ میرنمی باشد. جابه جایی جمعیت و حرکات مکانی آن نیز دراین تغییرات نقش دارد. در بعضی از فضاهای جمعیتی، رشد جمعیت از طریق مهاجرت، بیشتر از رشد طبیعی است. بنابراین محاسبه رشد جمعیت مکانها، از طریق محاسبه رشد مطلق گویاتر است. رشد مطلق جمعیت رامی توان از طریق فرمول زیر محاسبه کرد. در این فرمول:

$$r = \frac{Pt - P_0}{P_0 \times n} \times 100$$

r = رشد جمعیت
 Pt = جمعیت سال
 P_0 = جمعیت سال پایه
 n = فاصله زمانی بین دو سرشماری می باشد.

روند تغییرات و رشد جمعیت در روستای خانیک طی سالهای ۱۳۴۵ تا ۱۳۸۵ در جدول شماره (۲۴) آمده است .

جدول شماره (۲۴) : تعداد جمعیت - خانوار - بعد خانوار - نرخ رشد

نرخ رشد		تعداد جمعیت	سال
-۰/۳۴	-۰/۴	۴۹۱	۱۳۴۵
		۴۷۲	۱۳۵۵
	۱/۶۳	۵۵۵	۱۳۶۵
	-۲/۲۳	۴۴۳	۱۳۷۵
	-۲/۵۲	۳۴۳	۱۳۸۵
-۱/۴		۵۰۱	* ۱۳۷۸
		۴۵۳	* ۱۳۸۵

* آمار خانه بهداشت

۸-۵-۳- مهاجرت

مهاجرت تحت تاثیر عوامل مختلفی چون اقتصادی، اجتماعی، طبیعی، سیاسی و فرهنگی از یک محدوده جغرافیایی به محدوده دیگر صورت می گیرد. هدف عمده از مهاجرت کسب آن نیازهایی است که در محیط قبلی قابل دسترسی نبوده و یا به اندازه کافی میسر نباشد. به طور کلی مهاجرت جریانی نامطلوبی به شمار نمی آید، ولی اگر به صورت گسترده و بدون برنامه ریزی انجام شود می تواند مشکلات زیادی را به همراه داشته باشد. به جهت بررسی روند مهاجرت روستا از روش بر آورد غیر مستقیم و اختلاف نرخ رشد طبیعی و واقعی استفاده شده است. بررسی رشد جمعیت روستا در طی ۶ سال اخیر (۷۸-۱۳۸۵) بیانگر روند مهاجر فرستی در روستا طی سالهای مذکور می باشد، زیرا علیرغم نرخ رشد طبیعی در این سالها جمعیت (۰/۴۲)٪ روستای خانیک دارای نرخ رشدی منفی حدود (۱/۷۴-)٪ بوده است. این در حالی است که با توجه به نرخ رشد طبیعی (۰/۴۲)٪ نمی بایستی جمعیت روستا از ۵۰۱ نفر در سال ۷۸ به ۴۴۹ نفر در سال ۱۳۸۴ کاهش یابد.

(در صورتیکه می بایست به ۵۱۳ نفر افزایش می یافت.) بدین ترتیب علی رقم افزایش جمعیت ناشی از زاد و ولد، مهاجرت نیز در کنار آن صورت گرفته است. مقصد اغلب مهاجرین به شهر فردوس، مشهد و عمدتاً به دلیل اشتغال و ادامه تحصیل و بوده است.

۳-۶- ویژگیهای اقتصادی

«موقعیت اقتصادی هر سرزمین وابسته به کارکرد بخشهای اقتصادی آن سرزمین (کشاورزی - صنعت - معدن و خدمات) است. این کارکرد در پرتو ترکیب بهینه و قدرت تولیدی آن سرزمین شکل میگیرد و امکان آن وجود دارد که هر سرزمین در زمینه ای خاص از قدرت تولیدی مناسب و پرتوان برخوردار باشد، لذا توجه به توان تولیدی و کارکرد آن زمینه های مناسبی را برای بهره وریهای اقتصادی به وجود می آورد». (۱)

۱-۳-۶-۱- کشاورزی

فعالیتها ی کشتا و رزی در روستا به دوبرخس زراعت ، باغداری و دامداری تقسیم می - شود، که در این مبحث به بررسی هر کدام به طور جداگانه پرداخته شده است.

۱-۱-۳-۶-۱-۱- زراعت

روستای خانیک دارای ۲۲۸ هکتار اراضی زراعی و باغی می باشد . مهمترین محصولات زراعی روستا شامل گندم - بادام - انار و زعفران است. جدول شماره (۲۵) سطح زیر کشت انواع محصولات کشاورزی روستای خانیک را به تفکیک نشان می دهد . با توجه به محاسبات انجام شده ، کل درآمد خالص حاصل از این بخش در سال ۱۳۸۵ رقمی معادل ۲/۲۱۴/۵۷۹/۴۲۰ ریال بوده ، که بیشترین درآمد حاصله به کشت بادام با ۸۵۸/۹۰۰/۰۰۰ ریال و انار ۵۱۱/۰۰۰/۰۰۰ ریال تعلق دارد .

جدول شماره (۲۵) وضعیت سطح زیرکشت - تولید و درآمد انواع محصولات کشاورزی سال -۸۵

نوع محصول	سطح زیر کشت	قیمت هر یک کیلو به ریال	عملکرد محصول در هر هکتار به کیلو	درآمد ناخالص در هکتار	هزینه در هکتار	درآمد خالص در هکتار	کل درآمد خالص
گندم	۲۰	۲۱۰۰	۳۱۰۰	۶/۵۱۰/۰۰۰	۲/۲۶۹/۷۳۰	۴/۲۴۰/۲۷۰	۸۴/۸۰۵/۴۰۰
جو	۹	۱۷۵۰	۳۲۵۰	۵/۶۸۷/۵۰۰	۲/۰۴۷/۸۷۰	۳/۶۳۹/۶۳۰	۳۲/۷۵۶/۶۷۰
یونجه و شبدر	۴/۵	۱۶۰۰	۹۵۰۰	۱۵/۲۰۰/۰۰۰	۵/۱۰۰/۰۰۰	۱۰/۱۰۰/۰۰۰	۴۵/۴۵۰۸/۰۰۰
جالیز	۱	۱۲۰۰	۱۰۵۰۰	۱۲/۶۰۰/۰۰۰	۵/۰۰۰/۰۰۰	۷/۶۰۰/۰۰۰	۷/۶۰۰/۰۰۰
ارزن	۲	۱۸۰۰	۱۹۰۰	۳/۴۲۰/۰۰۰	۱/۵۰۰/۰۰۰	۱/۹۲۰/۰۰۰	۳/۸۴۰/۰۰۰
گوجه فرنگی	۰/۵	۱۵۰۰	۹۲۰۰	۱۳/۸۰۰/۰۰۰	۶/۹۷۴/۶۵۰	۶/۸۲۵/۳۵۰	۳/۴۱۲/۶۷۵
بادمجان	۰/۵	۱۵۰۰	۹۲۰۰	۱۳/۸۰۰/۰۰۰	۷/۶۸۰/۰۰۰	۶/۱۲۰/۰۰۰	۳/۰۶۰/۰۰۰
هویج	۲	۱۰۰۰	۱۸۵۰۰	۱۵/۵۰۰/۰۰۰	۳/۴۵۰/۰۰۰	۱۲/۰۵۰/۰۰۰	۲۴/۱۰۰/۰۰۰
شلغم	۲	۱۰۰۰	۱۸۵۰۰	۱۸/۵۰۰/۰۰۰	۳/۴۵۰/۰۰۰	۱۵/۰۵۰/۰۰۰	۳۰/۱۰۰/۰۰۰
بادام آبی	۳۰	۲۲۰۰۰	۱۵۰۰	۳۳/۰۰۰/۰۰۰	۵/۹۱۰/۰۰۰	۲۷/۰۹۰/۰۰۰	۸۱/۷۰۰/۰۰۰
بادام دیم	۵۸	۲۲۰۰۰	۷۰۰	۱۵/۴۰۰/۰۰۰	۲/۰۰۰/۰۰۰	۱۳/۴۰۰/۰۰۰	۷۷۷/۲۰۰/۰۰۰
انگور آبی	۲	۲۵۰۰	۱۵۰۰۰	۳/۷۵۰/۰۰۰	۱/۸۰۰/۰۰۰	۱/۹۵۰/۰۰۰	۳/۹۰۰/۰۰۰
زعفران	۳۱	۳۴۳۰۰۰۰	۲/۳۰۰	۹/۹۸۲/۰۰۰	۵/۴۰۰/۰۰۰	۴/۵۸۲/۰۰۰	۱۴۲/۱۴۲/۰۰۰
انار	۱۴	۳۵۰۰	۱۱۰۰۰	۳۸/۵۰۰/۰۰۰	۲/۰۰۰/۰۰۰	۳۶/۵۰۰/۰۰۰	۵۱۱/۰۰۰/۰۰۰
پسته	۱/۵	۳۵۰۰۰	۱۱۰۰	۳۸/۵۰۰/۰۰۰	۵/۰۰۰/۰۰۰	۳۳/۵۰۰/۰۰۰	۵۰/۲۵۰/۰۰۰
گوجه درختی	۰/۵	۴۰۰۰	۱۰۰۰۰	۴۰/۰۰۰/۰۰۰	۶/۹۷۴/۶۵۰	۳۳/۰۲۵/۳۵۰	۱۶/۵۱۲/۶۷۵
آلبالو - آلو گیلان	۱/۵	۷۵۰۰	۵۰۰۰	۳۷/۵۰۰/۰۰۰	۲/۰۰۰/۰۰۰	۳۵/۵۰۰/۰۰۰	۵۳/۵۰۰/۰۰۰
زرد آلو	۴/۵	۹۵۰۰	۷۰۰۰	۶۶/۵۰۰/۰۰۰	۲/۰۰۰/۰۰۰	۶۴/۵۰۰/۰۰۰	۲۹۰/۲۵۰/۰۰۰
هلو	۱	۴۵۰۰	۷۵۰۰	۳۳/۷۵۰/۰۰۰	۲/۰۰۰/۰۰۰	۳۱/۷۵۰/۰۰۰	۳۱/۷۵۰/۰۰۰
گلابی	۰/۵	۵۰۰۰	۴۵۰۰	۲۲/۵۰۰/۰۰۰	۲/۰۰۰/۰۰۰	۲۰/۵۰۰/۰۰۰	۱۰/۲۵۰/۰۰۰
گردو	۰/۵	۲۲۰۰۰	۱۳۰۰	۲۸/۶۰۰/۰۰۰	۶/۴۰۰/۰۰۰	۲۲/۲۰۰/۰۰۰	۱۱/۱۰۰/۰۰۰
سایر محصولات	۵۴/۵	-	-	-	-	-	-
جمع کل	۲۲۸	-	-	-	-	-	۲/۲۱۴/۵۷۹/۴۲۰

۲-۱-۶-۳- دامداری

دامداری دومین اشتغال (بخش کشاورزی) روستاییان محسوب می شود. نگهداری و پرورش دام در کنار فعالیتهای کشاورزی و همراه با آن در جامعه روستائی شهرستان فردوس جریان دارد. سهم دام کوچک در ترکیب دام روستا ۹۸/۶۵ درصد و دام بزرگ تنها ۱/۴ درصد محاسبه شده است. با توجه به آمار ارائه شده از سوی جهاد کشاورزی شهرستان فردوس در سال ۱۳۸۵ تعدادی حدود ۶۰۰ راس گوسفند، ۳۰۰۰ راس بز و ۵۰ راس گاو در روستا در حال پرورش بوده است.

جدول شماره (۲۶): تعداد دام - هزینه و درآمد فعالیت دامداری در روستای خانیک (۱۳۸۵)

نوع	تعداد دام	درصد	هزینه نگهداری هر رأس دام	درآمد ناخالص هر رأس دام	درآمد خالص هر رأس دام	کل درآمد خالص
بز	۳۰۰۰	۸۲/۲	۱۷۰۰۰۰	۳۲۰۰۰۰	۱۵۰۰۰۰	۴۵۰/۰۰۰/۰۰۰
گاو	۵۰	۱/۴	۱/۳۵۰/۰۰۰	۲/۵۰۰/۰۰۰	۱/۱۵۰/۰۰۰	۵۷/۵۰۰/۰۰۰
گوسفند	۶۰۰	۱۶/۴۵	۱۹۰۰۰۰	۳۷۰۰۰۰	۱۸۰۰۰۰	۱۰۸/۰۰۰/۰۰۰
جمع کل	۳۶۵۰	۱۰۰	-	-	-	۶۱۵/۵۰۰/۰۰۰

با توجه به تعداد دام در روستا مجموع درآمد خالص حاصل از نگهداری و پرورش دام در روستا طی سال ۱۳۸۵ رقمی برابر ۶۱۵/۵۰۰/۰۰۰ ریال می باشد.

۲-۶-۳- صنعت

صنعت یکی از بخشهای اقتصادی هر سرزمین محسوب می گردد . تحولات تکنیکی و وجود صنایع در مکانهای جمعیتی باعث رشد و توسعه آن فضا خواهد شد . صنعت را می توان مجموعه تغییرات و تصرفات انسان در مواد معدنی و طبیعی جهت مصرف دانست . نقش صنایع در محیط های روستائی به دلایل اشتغال زائی ایجاد درآمد ، کمک به رشد و توسعه بخش کشاورزی حائز اهمیت می باشد . برخی از اندیشمندان توسعه اقتصادی روستا ، معتقد به استقرار صنایع کوچک در روستا ها هستند و معتقد از این راه ، صنعت با پشتیبانی نمودن بخش کشاورزی ، باعث رونق اقتصادی فضاهای روستائی خواهد شد . در حال حاضر ۵۰ نفر در منازل به قالی بافی (قالی) مشغول می باشند . قالیهای بافته شده عموماً در اندازه های ۴*۳ متر مربع می باشد .

با توجه به تولید متوسط هر بافنده در طی سال (۲۴مترمربع) و با در نظر گرفتن میانگین فروش هر متر مربع فرش بافته شده که حدود ۴۵۰/۰۰۰ هزار ریال می - باشد . درآمد ناخالص سالانه خانوارهای روستایی از این بخش ۱۰/۸۰۰/۰۰۰ ریال می - باشد . لازم به ذکر ۵۰% از مبلغ مذکور صرف هزینه های بافت شده که با کسر آن درآمد خالص خانوار رقمی در حدود ۵/۴۰۰/۰۰۰ برآورد می گردد . بدین ترتیب مجموع درآمد خالص روستا در سال ۱۳۸۵ رقمی در حدود ۲۷۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال محاسبه می گردد .

۳-۶-۳- خدمات

« پویائی فعالیتهای خدماتی ، در هر سرزمین سبب ، رشد و توسعه اقتصاد ، اجتماعی و فرهنگی می گردد . اگر به زیر بخشهای خدمات نظیر خدمات آموزشی - بهداشتی و درمانی ، تجاری و بازرگانی ، حمل و نقل و ارتباطات و ... توجه گردد ، و به طور سیستماتیک زمینه های تعالی در یک جامعه به وجود می آید . رشد و توسعه در نواحی روستائی پرتو افکن نخواهد شد مگر این که کارکردهای خدماتی از جمله سیستم حمل و نقل و ارتباطات ، آموزش و بهداشت کارایی خود را در کیفیت مطلوب نشان دهند . پیشرفت های تکنولوژیکی و در پرتو آن ایجاد قدرت تولیدی در یک سرزمین ، متأثر از ایجاد مهارت و تخصص در جمعیت است . این مهارت و تخصص تنها از طریق فعالیتهای خدماتی و آموزشی فراهم می آید . » (۱) فعالیتهای خدماتی در روستای خانیکمشاغلی همچون رانندگی ، فروشنده و ... می باشد . از مجموع ۱۶ نفر شاغل در بخش خدمات ۲ نفر در واحدهای تجاری ، ۷ نفر راننده ، ۷ نفر کارمند فعال در (خانه بهداشت - دفتر مخابرات - آموزش و پرورش و ...) می باشند . با در نظر گرفتن میانگین در آمد افراد شاغل در بخش خدمات که به طور متوسط ماهیانه ۲/۰۰۰/۰۰۰ ریال بر آورد می گردد . مجموع در آمد خالص روستا در سال ۱۳۸۵ رقمی در حدود ۳۲/۰۰۰/۰۰۰ ریال محاسبه می گردد .

جدول شماره (۲۷) انواع مشاغل خدماتی در روستای خانیک در سال ۱۳۸۵

نوع خدمات	کارمند	فروشنده	رانندگی	جمع کل
تعداد شاغلین	۷	۲	۷	۱۶
درصد	۴۲/۶	۲۸/۶	۲۸/۶	۱۰۰

۴-۶-۳- محاسبه کل درآمد حاصل از بخشهای مختلف اقتصادی روستا

مجموع درآمدخالص حاصل از بخشهای اقتصادی روستا در سال ۱۳۸۵ رقمی حدود ۳/۱۳۲/۰۷۹/۴۲۰ ریال محاسبه شده است ، که سهم هر خانوار از کل این درآمد ۲۷/۴۷۴/۳۷۹ ریال می باشد. بخش کشاورزی بایبشتترین رقم (۹۰/۳۵) % از درآمد روستا را به خود اختصاص داده است. دیگر بخش اقتصادی روستا صنایع با (۸/۶۲۸) % خدمات با (۱/۰۲) % از درآمد روستا را به خود اختصاص داده است.

جدول شماره (۲۸) وضعیت درآمد حاصل از بخشهای مختلف اقتصادی در روستای خانیک طی سال (۱۳۸۵)

بخشهای اقتصادی در روستا	کشاورزی		صنایع	خدمات	جمع کل درآمد خالص روستا
	زراعت و باغداری	دامداری			
کل درآمدخالص روستا	۲/۲۱۴/۵۷۹/۴۲۰	۶۱۵/۵۰۰/۰۰۰	۲۷۰/۰۰۰/۰۰۰	۳۲/۰۰۰/۰۰۰	۳/۱۳۲/۰۷۹/۴۲۰
درآمد سالانه هر خانوار	۱۹/۴۲۶/۱۳۵	۵/۳۹۹/۱۲۲	۲/۳۶۸/۴۲۱	۲۸۰/۷۰۱	۲۷/۴۷۴/۳۷۹
درآمد ماهیانه هر خانوار	۶/۴۵۶/۴۹۹	۱/۷۹۴/۴۶۰	۷۸۷/۱۷۲	۹۳/۲۹۴	۹/۱۳۱/۴۲۶

۸-۳- شناخت علل پیدایش روستا و بررسی عوامل تأثیرگذار در شکل گیری بافت آن

محیط طبیعی گردها در روستا و پدیده های ناشی از آن نقش بسزائی در شکل گیری ونحوه رشد و توسعه بافت ایفاء می نماید. بطور کلی سستی و یاسختی زمین، تندی شیب و یامسطح بودن بسترو دامنه محل استقرار آبادی وجود منابع آبی غنی همچون رودخانه یامسیل و غیره از جمله عوامل طبیعی عمده و تأثیرگذار در فرم بافت به حساب می آیند.

در شکل گیری بافت اولیه روستای خانیک (خانیک شاه) مانند بسیاری از روستاهای کشور، منابع آبی و وجود اراضی مستعد جهت کشاورزی از جمله مهمترین عوامل تاثیر گذار می باشند. تأثیر عوامل انسانی نیز بر بافت و واکنشهای متقابل آن رانیز بایستی به عنوان امری که دائماً روبرو گسترش بوده و در اقصی نقاط روستائی به طریقی در حال بروز است، مورد ارزیابی قرار دهیم. بنابراین آنچه راکه جدا از طبیعت و عوارض ناشی از آن در محیط پیرامون روستا وجود داشته و بگونه ای میتوان آنها را دست ساخته های بشری دانست، می تواند به مثابه فرایندهای محیط مصنوعی تلقی کرد. در همین ارتباط وجود اراضی کشاورزی واقع در سرتاسر بخشهای شمالی و شرقی در روستا تأثیر مهمی بر روند شکل گیری آن داشته است. هم چنین در این مبحث به بررسی مراحل توسعه بافت روستا که طی تاریخ شکل گرفته است می پردازیم.

۱-۷-۳- بافت قدیم روستا

بافت قدیم روستا (روستای خانیک شاه) در شرق روستا با فاصله ای اندک استقرار

یافته است، و به دلایلی همچون خشکسالی، فرسودگی بافت و عدم سهولت دسترسی به

محورهای ارتباطی به محل جدید (روستای فعلی) انتقال یافته و در حال حاضر خالی از سکنه می باشد.

عکس شماره ۱: بافت قدیم روستای خانیک (خانیک شاه)

۲-۷-۳- بافت جدید روستا

احداث بافت جدید روستا (تحت عنوان شهرک شهید رجایی) بعد از سال ۱۳۵۹ به دلایلی که در قبل بدان اشاره شد ، آغاز گردید ، و توسعه آن تاکنون ادامه یافته است. به دلیل بافت جدید روستا اغلب واحدهای مسکونی نوساز و با استفاده از مصالحی مقاوم همچون آهن و آجروسیمان احداث شده اند .

عکس شماره ۱ و ۲: بافت جدید روستای خانیک (شهرک شهید رجایی)

۳-۸- شناخت و تعیین نحوه کاربری فضاهای موجود

یکی از مطالعات اساسی در جهت شناخت روستا و نحوه پراکنندگی فعالیتها در سطح روستا، مطالعه و بررسی نحوه استفاده از اراضی محدوده زیستی روستا است. منظور از کاربری زمین، تهیه آمار و اطلاعات اساسی از فعالیتهائی است که در روی زمین انجام می پذیرد. بررسی کاربری اراضی و آگاهی از میزان و درصداختصاص یافته به هر یک از خدمات، کمبودهای مختلف نهادهای خدماتی و تأسیساتی را مشخص می نماید، و برنامه ریزان را جهت پیش بینی و برنامه ریزی در خصوص تامین نهادهای خدماتی یاری می نماید. محدوده بافت فیزیکی و یابسه عبارتی زیستی روستای خانیک دارای مساحتی حدود ۱۷۳۹۵۴ مترمربع می باشد، که باتوجه به جمعیت روستا (۴۵۳) نفر، اهالی از سرانه ای حدود ۳۸۴ مترمربع برخوردار هستند.

کاربریهای مختلف بافت فیزیکی روستا شامل فضاهای مسکونی - آموزشی - درمانی - بهداشتی و بوده، که در این بخش هر کدام به طور جداگانه مورد بررسی قرار می گیرند.

۳-۸-۱- کاربری مسکونی

با توجه به محاسبات انجام شده، فضاهای مسکونی موجود در روستا حدود ۷۸۲۱۵ متر مربع می باشد، که قسمت اعظم بافت ۴۴/۹۶٪ از مساحت کل روستا را در بر گرفته است، که با در نظر گرفتن جمعیت روستا ۴۵۳ نفر، سرانه مسکونی برای هر نفر ۱۷۲/۷ متر مربع می باشد.

بنابراین میانگین وسعت واحدهای مسکونی ۵۰۰ تا ۶۰۰ متر مربع می باشد.

۲- ۸-۳- کاربری آموزشی

فضاهای آموزشی در روستای خانیک شامل یک واحد آموزشی می باشد. این کاربری در حال حاضر از وسعتی حدود ۱۷۱۲ متر مربع (۳/۸) % با سرانه ۰/۹۸ متر مربع برخوردار می باشد.

۳- ۸-۳- کاربری بهداشتی و درمانی

فضاهای بهداشتی و درمانی روستا شامل حمام - خانه بهداشت با سطحی در حدود ۲۲۲ متر مربع و سرانه ۲/۷ متر مربع بوده، که (۰/۷) % از مجموع سطح بافت فیزیکی روستا را به خود اختصاص داده است.

۴- ۸-۳- کاربری تجاری

کاربریهای تجاری در روستا سطحی حدود ۴۵۹ متر مربع (۰/۲۶) % با سرانه ۱/۰۱ متر-مربع را شامل می شوند.

۵- ۸-۳- اراضی بایر

اراضی بایر داخل بافت روستا دارای مساحتی حدود ۲۴۲۲۳ متر مربع (۱۳/۹۲) % می باشد.

۶- ۸-۳- تأسیسات و تجهیزات

کاربری تأسیسات و تجهیزات شامل تأسیسات مربوط به آب و برق - دفتر مخابرات (در جنوب روستا) با مساحتی حدود ۳۳۷ متر مربع (۰/۲) % با سرانه ۰/۷۴ متر مربع می باشد.

۷-۸-۳- شبکه معابر

شبکه معابر روستا دارای سطحی حدود ۶۷۷۸۶ مترمربع باسرانه ۱۴۹/۶۴ مترمربع

بوده که (۳۸/۹۷) % از بافت کالبدی روستا را دربرگرفته است .

جدول شماره (۲۹) نحوه استفاده از اراضی روستای خانیک با جمعیت ۴۵۳ نفر در سال ۱۳۸۵

ردیف	نوع کاربری	وضع موجود سطح به متر مربع	سرانه	درصد
۱	مسکونی	۷۸۲۱۵	۱۷۲/۷	۴۴/۹۶
۲	آموزشی	۱۷۱۲	۳/۸	۰/۹۸
۳	تجاری	۴۵۹	۱/۰۱	۰/۲۶
۴	بهداشتی - درمانی	۱۲۲۲	۲/۷	۰/۷
۵	فرهنگی - مذهبی	-	-	-
۶	اداری - انتظامی	-	-	-
۷	تاسیسات و تجهیزات	۳۳۷	۰/۷۴	۰/۲
۸	اراضی باز داخل بافت	۲۴۲۲۳	۵۳/۵	۱۳/۹۲
۹	ورزشی	خارج از بافت فیزیکی روستا در سمت شرق		
۱۰	شبکه معابر	۶۷۷۸۶	۱۴۹/۶۴	۳۸/۹۷
۱۱	جمع کل	۱۷۳۹۵۴	۳۸۴	۱۰۰

*** در مجموع فضاهای اختصاص یافته به این کاربریها در روستا بالغ

بر ۱۷۳۹۵۴ متر مربع با سرانه ۳۸۴ متر مربع می باشد.

۳-۹- شناسائی مراکز تفرجگاهی و جاذبه های توریستی و تأثیر آن بر توسعه روستای خانیک فاقد مراکز تفرجگاهی است ، و به دلیل نوساز بودن بافت (احداث محل جدید روستای خانیک « شهرک شهید رجایی » از سال ۱۳۵۹ بوده است.) بالطبع فاقد بنای تاریخی می باشد.

۳-۱۰- بررسی چگونگی مالکیت اراضی

مالکیت اراضی در روستای خانیک به چهاربخش خصوصی - دولتی - عمومی و وقفی تقسیم می شوند.

۳-۱۰-۱- مالکیت خصوصی

واحدهای مسکونی - تجاری - دفتر مخابرات و اراضی زراعی و باغ در داخل بافت دارای مالکیت خصوصی می باشد ، که سطحی حدود ۹۱۲۷۳ مترمربع (۵۲/۴۶) % رابه خوداختصاص داده است .

۳-۱۰-۲- مالکیت دولتی

اراضی دارای مالکیت دولتی در قالب کاربریهای آموزشی - درمانی - تاسیسات و تجهیزات و دفتر دهیاری می باشد. این نوع از مالکیت در روستا از سطحی حدود ۴۰۳۸ مترمربع (۲/۳۲) % برخوردار می باشد.

۳-۱۰-۳- مالکیت عمومی

این نوع از مالکیت (مالکیت عمومی) کاربریهای را شامل می شود، که مورد استفاده عموم اهالی روستا می باشند ، و عبارتند از : شبکه معابر - زمین ورزشی (در خارج از بافت) حمام و هم چنین دو قطعه زمین در مرکز بافت که به ایجاد فضای سبز عمومی و تعدادی کاربری خدماتی اختصاص یافته است.

این نوع از مالکیت در روستا دارای مساحتی حدود ۷۴۹۰۵ مترمربع (۴۳/۰۶) % از مساحت می باشد.

۳-۱۰-۳- مالکیت وقفی

در مجاورت واحد آموزشی روستا زمینی به مساحت ۳۷۳۸ مترمربع (۲/۱۴) % به ساخت مسجد در آینده اختصاص یافته که دارای مالکیت وقفی می باشد.

جدول شماره (۳۰): مالکیت اراضی

درصد	مساحت	نوع مالکیت اراضی
۵۲/۴۶	۹۱۲۷۳	مالکیت خصوصی
۲/۳۲	۴۰۳۸	مالکیت دولتی
۲/۱۴	۳۷۳۸	مالکیت وقفی
۴۳/۰۶	۷۴۹۰۵	مالکیت عمومی
۱۰۰	۱۷۳۹۵۴	جمع کل

۳-۱۱- شناخت کیفیت ابنیه و بررسی مصالح ساختمانی مورد استفاده

بر اساس نیازهای طراحی در طرح هادی، در این بخش وضع ساختمان از نظر نوع کیفیت ساختمانی (بادوام- نیمه دوام و...) و نوع مصالح بکار رفته در بناهای احداثی در روستای خانیک توسط مشاور مورد بررسی قرار گرفته است. وضعیت عمومی بنا در حقیقت منعکس کننده برآیند بررسیهای مختلف در مورد ایستایی، قدمت، قابلیت، استفاده نوع مصالح به کار رفته، عمر ساختمان و... می باشد، که در چهار وضعیت به شرح زیر شناسائی گردیده است.

۱-۱۱-۳- بناهای بادوام

احداث بافت جدید روستا (تحت عنوان شهرک شهید رجایی) بعد از سال ۱۳۵۹ به دلایلی که در قبل بدان اشاره شد، آغاز گردید، و توسعه آن تاکنون ادامه یافته است. به دلیل بافت جدید روستا اغلب واحدهای مسکونی نوساز (۹۸٪) و با استفاده از مصالحی مقاوم همچون آهن و آجروسیمان احداث شده اند.

عکس شماره ۵۴: بناهای بادوام (نوساز)

۱-۱۱-۳- بناهای نیمه بادوام و کم دوام

بناهای نیمه بادوام (۱/۲۵٪) و کم دوام (۰/۷۵٪) تعدادی اندک از بناهای احداثی رابه خود اختصاص داده اند.

۱۲-۳- بررسی شبکه های ارتباطی

در این مبحث جهت بررسی شبکه های ارتباطی داخل روستا، آنها را با توجه به

عملکردهای متفاوتی که دارند به چهار بخش :

§ معابر درجه یک (محور اصلی ارتباطی)

§ معابر درجه دو

§ معابر درجه سه

§ دسترسیهای موردی ، کوچه ها و بن بستها

تقسیم نموده ایم .

۱-۱۲-۳- معبر درجه یک

معبر درجه یک روستا دارای عرضی بین ۲۰ تا ۴۰ متر بوده که ارتباط روستائیان عمدتاً از طریق این معبر به مراکز خدماتی داخل و خارج روستا صورت می گیرد. این محور با جهتی شمالی - جنوبی روستا را به دو بخش شرقی - غربی تقسیم می کند . مساحت این معبر ۷۶۶۸ متر مربع (۱۱/۳۱) % و به طول تقریبی ۲۱۰ متری باشد. این معبر از سمت شمال به یک معبر بین روستایی متصل می شود. محور مذکور (راه بین روستایی) از سمت شرق به جاده آسفالت (فردوس - تربت حیدریه) و از سمت غرب به روستاهای امرو - خرو - ظهر منتهی می شود . جهت کلی شیب در این معبر از سمت شمال به جنوب می باشد .

۲-۱۲-۳- معابر درجه دو

معبر درجه دو در مرکز روستا از معبر درجه یک روستا جدا می شود. پوشش سطح آن خاکی بوده، و دارای عرضی بین ۲۰ تا ۲۳ متر و طول تقریبی ۷۰۰ متر و مساحتی حدود ۱۳۶۱۴ متر مربع (۲۰/۰۸) % می باشد. جهت کلی شیب در این معبر از سمت شرق به غرب می باشد .

۳-۱۲-۳- معابر درجه سه

معابر درجه سه در روستا نیزکه چندین بلوک مسکونی به آن توسط دسترس‌یهای -
موردی ارتباط دارند، منجر به اتصال این معابر به معبر اصلی می گردند . معابر درجه
سه از مساحتی در حدود ۲۷۰۵۶ متر مربع (۳۹/۹۱)% و به طور متوسط دارای عرضی
بین ۱۰ تا ۱۶ متر می باشند. پوشش سطح این معابر خاکی است.

۳-۱۲-۴- دسترس‌یها

این گروه از معابر (دسترس‌یها) موجب دسترسی واحدهای مسکونی درون بافت به
معابر درجه دو و سه و بعضاً نیز محور ارتباطی چند واحد مسکونی و فضای باریک واحد
همسایگی نیز محسوب می شوند .

این معابر دارای عرضی حدود ۱۰ متر می باشند ، که مساحتی حدود ۱۹۴۴۸ متر مربع
(۲۸/۶۹)% از مجموع معابر روستا را به خود اختصاص داده اند .

جدول شماره: (۳۱) شبکه های ارتباطی داخل روستا

درصد	مساحت	نوع معابر
۱۱/۳۱	۷۶۶۸	معابر درجه یک
۲۰/۰۸	۱۳۶۱۴	معابر درجه دو
۳۹/۹۱	۲۷۰۵۶	معابر درجه سه
۲۸/۶۹	۱۹۴۴۸	دسترس‌یهای موردی - کوچه ها و بن بستها
۱۰۰	۶۷۷۸۶	جمع کل

عکسهای شماره ۶-۸ و ۷-۸: معابر اصلی - فرعی و دسترسیها در روستا

۱۳-۳- شناخت و تعیین محدوده محلات و بررسی نطفه ها و مراکز محله

در روستای خانیک از اسامی شهدا جهت نامگذاری محلات استفاده شده است.

ü این محلات به نامهای:

۱- محله شهید محمد حسین صفدری در شمال رق روستا

۲- محله شهید محمد حسین ناظری در غرب روستا

۳- محله شهید محمد علی ناظری در غرب روستا

۴- محله شهید غلام حسین ناظری در جنوب شرق روستا

۵- محله شهید محمد ابراهیم نظری در جنوب روستا

۶- محله شهید احمد رضا برزگر در جنوب روستا

* مراکز عمده تجمع روستائیان نیز در مرکز روستا و حاشیه محور اصلی ارتباطی می باشد.

۱۴-۳- بررسی تأسیسات آب آشامیدنی - برق - فاضلاب و نحوه دفع آبهای سطحی

۱-۱۴-۳- تأسیسات آب آشامیدنی

همانطوریکه در قبل بدان اشاره شد، منبع آب شرب روستا از محل یک حلقه چاه عمیق به عمق ۱۲۰ متر به فاصله ۱۰ کیلومتر از روستا تامین می گردد. میزان آبدهی منبع آبی مذکور ۱۲ لیتر در ثانیه می باشد. منبع نگهداری آب چاه از نوع زمینی و در نزدیکی روستا قرار دارد. سایر تأسیسات آبرسانی روستای خانیک (لوله های انتقال آب به داخل بافت از محل چاه) از جنس پلی اتیلن به قطر ۴ تا ۵ اینچ می باشد .

- عملیات آبرسانی (توسط اداره آب و فاضلاب جهاد کشاورزی) در روستا در سال ۱۳۶۶ صورت گرفته است .

۲-۱۴-۳- تأسیسات برق رسانی

برق روستای خانیک از طریق شبکه برق سراسری تأمین می شود . وجود یک ترانس فشار متوسط برق در روستا باعث کاهش فشار برق شده ، و سپس شبکه گذاری اصلی به داخل روستا صورت می گیرد. بدین ترتیب از شبکه فشار متوسط (سراسری) برای کلیه نقاط عملیات برق رسانی (با فشار ضعیف) انجام می شود .

۳-۱۴-۳- نحوه دفع فاضلاب ، زباله و آبهای سطحی

جهت دفع فاضلاب، اغلب واحدهای مسکونی دارای چاه اختصاصی از نوع جذبی می باشند در خصوص جمع آوری زباله در داخل روستا ، این کار هر هفته صورت می گیرد.

جهت شیب به تبعیت از توپوگرافی محدوده مورد مطالعه از سمت شمال شرق به جنوب غرب می باشد، که در قسمتهای داخلی بافت به دلیل ساخت وسازه‌های صورت گرفته و دارای جهاتی متفاوت می باشد. (درصد کلی شیب روستا (۳/۰۵) % است). آبهای سطحی نیز به تبعیت از جهات شیب در بخشهایی از بافت در داخل کانالهای دفع آبهای سطحی و در بخشهای نیز در سطح معابر در جریان می باشند ، که در نهایت بخش عمده ای از این آبها به سمت اراضی کشاورزی اطراف روستا منتهی می گردند .

عکس شماره ۹ : نحوه دفع آبهای سطحی (توسط کانال) در بخشهایی از بافت روستا

۱۵-۳- بررسی معماری و ترکیب فضاهای مسکونی و واحدهای همسایگی

به نظر می رسد در شکل گیری معماری اولیه روستا مسائل طبیعی نقش اساسی را ایفا نموده و با توجه به دشتی بودن روستا می توان گفت معماری واحدهای مسکونی روستا متأثر از معماری مناطق دشتی می باشد . سکونتگاههای دشتی اغلب دارای بافت خطی (طولی) بوده و واحد های مسکونی آن عمدتاً یک طبقه می باشند. این روستاهای از نظر دسترسی به زمین برای توسعه یافت کالبدی نسبت به روستاهای کوهستانی و کوهپایه ای دارای موقعیت مناسبتری می باشند.

این روستاها بیشتر گسترش افقی داشته و دارای حیاط بوده و سایر اجزای واحد مسکونی مثل سرویس بهداشتی ، تنور، انبار، و... در بخشهای مختلف حیاط جانمایی شده و جوانب مختلف حیاط را پوشش می دهند. این سکونتگاهها به دلیل باز بودن منطقه و فضا به نسبت مناطق کوهستانی و کوهپایه ای از نور بیشتری برخوردارند و نورگیری مسکن آنها نیز بیشتر است . عرض معابر در این روستاها بیشتر و شیب آنها کمتر است بخش عمده واحد های مسکونی توسط دیوار از یکدیگر جدا شده و ارتباط واحدهای مسکونی صرفاً از طریق معابر عمومی صورت می پذیرد .

- تاثیر مسکن جدید در تحولات روستایی

همانطوریکه در قبل بدان اشاره شد بافت روستای خانیک بافتی نوساز و جدید الاحداث می باشد و بناها عمدتاً با به کارگیری از مصالحی همچون آجر و آهن و سیمان احداث

شده اند. رواج استفاده از مصالح ساختمانی جدید در ساخت مساکن تحولات زیادی را در جامعه روستایی و نحوه ارتباط شهر و روستا و توسعه به وجود آورده است که عبارتند از: در مساکن جدید معمولاً خانوارهای هسته ای ساکن هستند، در صورتی که در مساکن قدیمی خانواده به شکل گسترده سکونت داشته است .

در مساکن سنتی به دلیل وجود دیوارهای قطور ، پنجره های معدود و کوچک و سقف های نسبتاً کوتاه حداقل انرژی برای گرم و سرد کردن لازم بوده ، در حالی که در مساکن جدید به دلیل عرض کم دیوارها، پنجره های بزرگ و سقف های نسبتاً بلند مصرف انرژی بالاست و تامین سوخت از اهمیت زیادی برخوردار است. در مسکن سنتی مصالح ساختمانی بیشتر بومی و کم دوام است .

(خشت خام - کاه گل و چوب) ولی در مساکن جدید اکثراً مصالح ساختمانی (آهن - آجر و کاشی و ...) غیر بومی است و باید از خارج از روستا و شهر تهیه شود که این امر نقش مهمی در وابستگی روستا به شهر دارد. ساخت مسکن سنتی روستایی را متحمل هزینه چندانی نمی کرده در حالی که برای مساکن جدید ، فرد باید هزینه بالایی را برای مزد کارگر و خرید و تهیه مصالح ساختمانی و حمل و نقل صرف نماید . ساخت و تعمیر مسکن سنتی توسط خانواده و با همکاری اقوام و همسایگانم و در سنتی کوتاه انجام می شده در حالی که ساخت مساکن جدید و تعمیرات آن تخصصی شده و از عهده خانوار ، اقوام و همسایگان خارج است . در نتیجه بسیاری از همیاری های روستایی در این زمینه از بین رفته است .

مسکن سنتی در روستا تقریباً از یک الگوی مشخص و ساده پیروی می کرده و لذا فاقد شکل گیری تفاوت‌های شدید اقتصادی و اجتماعی بوده در حالی که مساکن جدید وضع اقتصادی و اجتماعی مالک آن را به خوبی نمایان و تمایزات اجتماعی - اقتصادی را متصور می نماید . مساکن سنتی از نظر معماری بسیار ساده است و همگنی های برشمرده را داراست . همین تجانس از نظر معماری ، شکل و فرم ، نحوه آرایش داخلی مسکن و نحوه استفاده آن گویای فرهنگ هر یک از اقوام بوده است . مسکن جدید از نظر به کارگیری مصالح ساختمانی و ویژگی های اجتماعی - اقتصادی در بین یک قوم و روستای خاص دارای تجانس نیست و با فرهنگ بومی منطقه تطبیق ندارد و نمی تواند بیانگر هویت فرهنگ قومی باشد . مسکن سنتی از نظر امکانات رفاهی (آب لوله کشی، حمام ، توالت بهداشتی ، آشپز خانه و...) در محدودیت بوده ، ولیکن مسکن جدید از نظر امکانات رفاهی فوق بهتر از مساکن سنتی است .

با توجه به مطالب فوق می توان چنین نتیجه گیری که مساکن سنتی و جدید هر کدام دارای معایب و محاسنی می باشند که در این بین می توان گفت معایب مسکن جدید د رمقایسه بامسکن سنتی بیشتر است ، گرچه مساکن جدید به لحاظ مصالح به کار رفته از ضریب ایمنی بالاتری برخوردار و امکانات رفاهی بیشتری را در اختیار خانواده قرار می دهند .

لیکن تبعات منفی فرهنگی ، اجتماعی و اقتصادی برای روستا به همراه داشته که از آن

جمله می توان به موارد زیر اشاره کرد:

- کاهش همیاری های روستایی در بین خانواده ها ، اقوام و همسایگان
- بروز تمایزات اجتماعی - اقتصادی ناشی از تفاوت نوع مسکن
- از بین رفتن هویت فرهنگی بومی و قومی و یکسان شده معماری روستایی
- از بین رفتن استقلال روستایی برای ساخت مسکن و وابستگی به شهرها
- سرازیر شدن درآمدهای روستایی به نقاط شهری به منظور خرید مصالح ساختمانی

فصل دوم : تجزیه و تحلیل و ارائه پیشنهادات

۱- بر آورد کمبودهای اساسی حوزه نفوذ روستا

روستای خانیک فاقد حوزه نفوذ می باشد.

۲- پیش بینی عملکرد اقتصادی روستا در آینده

با توجه به اهمیت شاخصهای اقتصادی در تثبیت جمعیت و ارائه خدمات زیربنایی و تسهیلات اجتماعی و همچنین تاثیرگذاریهای مهم این شاخص ها در سرمایه گذاریهای اقتصادی روستا ، حمایت و مشارکت در طرح و... در این بخش به ذکر نکاتی چند در خصوص راهبردهای توسعه اقتصادی روستا پرداخته می شود.

بخش کشاورزی به عنوان مهمترین فعالیت اقتصادی به جهت ایجاد درآمد و اشتغال در روستا از جایگاه خاصی در بین سایر بخشهای اقتصادی برخوردار است. در سال ۱۳۸۵ اکثر جمعیت شاغل در روستا (۸۷/۷٪) در این بخش مشغول بکار بوده اند، هم چنین بخش اعظمی از درآمد کل روستا نیز (۹۰/۳۵٪) به فعالیتهای کشاورزی اختصاص یافته است. بنابراین جهت نگهداری و افزایش سهم کشاورزی در اشتغال و ایجاد فرصتهای شغلی جدید، لازم است تا به اقداماتی در قالب سیاستهای اجرایی در بخش کشاورزی و زراعت و باغداری و دامداری پرداخت.

که عبارتند از:

- استفاده صحیح از ذخایر آبی و خاکی توام با صرفه جویی و کاربرد تکنیک های مناسب در این روستا.
- تخصیص وامهای بلا عوض یا قرض الحسنه بانظارت کافی جهت توسعه فعالیتهای زراعی.
- افزایش راندمان محصولات زراعی به ویژه محصولات تخصصی با آموزش برای استفاده بهینه از امکانات.
- افزایش بهره وری از اراضی زراعی و باغی با استفاده از نتایج تحقیقات به زراعی و بهنژادی و حاصلخیزی خاک و حفظ نزولات در این اراضی.
- ایجاد مراکز آموزشی و ترویجی با تاکید بر آموزش کلیه افراد خانواده بویژه زنان و جوانان روستایی.

- ترویج تولید محصولات زراعی و باغی مناسب با توجه به شرایط اقلیمی و فیزیکی و مطالعه در زمینه امکان تولید محصولات . در رابطه با اجرای طرحها و پروژه های توسعه بخش کشاورزی در همه حال باید بر ارتقاء بهره وری از نیروی انسانی و منابع و عوامل تولید تأکید شود . تقلیل فعالیت در کلیه مراحل تولید ، توزیع و بهره برداری مناسب از منابع کشاورزی از طریق ایجاد تعادل لازم بین تولید و مصرف بایستی مورد توجه قرار گیرد ، و در برنامه های توسعه تشویق و حمایت از تشکل ها و راه اندازی مراکز خدمات کشاورزی ، استفاده از تسهیلات اعتباری ارزان قیمت ، به منظور حداکثر استفاده از امکانات ، هم چنین نقش واحدهای تحقیقی ، آموزشی و ترویجی جهت تعیین اولویتها و آموزش نیروی انسانی و ترویج یافته های علمی جدید جهت افزایش بهره وری اهمیت بسیار دارد و می تواند ، توان فنی حرفه ای تولیدکنندگان را از طریق آموزش و ایجاد انگیزه های لازم اقتصادی ارتقاء دهد . همچنین بایستی به این نکته نیز توجه نمود که در آینده با افزایش جمعیت بامشکل تامین منابع زراعی روبرو می شویم از این روی ضروری خواهد بود تا نه تنها به افزایش راندمان از طریق به کارگیری روشهای علمی و برنامه ریزی صحیح برای افزایش درآمد و معیشت مردم توجه نمود ، بلکه به فعال تر کردن سایر بخشهای اقتصادی توجه نمود . یکی از بخشهای اصلی در آمدی و اشتغالی در روستای خانیک فعالیت دامداری است . این بخش از فعالیت نیز مسائل خاص خود را دارد .

- توسعه و گسترش فعالیتهای دامداری (در شرایطی که در آینده با افزایش جمعیت و با مشکل تأمین منابع زراعی روبه رو خواهیم بود.) می تواند به عنوان یکی از راههای مناسب کسب درآمد برآن تأکید کرد ، بدین ترتیب دامداری خواهد توانست همچنان بخشی از درآمد روستاییان را در حد جوابگویی به نیازهای داخلی و در وهله بعد فروش و استفاده از گوشت گوسفندان ، بخشی از درآمد و مایحتاج روستاییان را در سالهای آتی تأمین نماید .

- هم چنین با توجه به اینکه میزان بازدهی مراتع منطقه ، ظرفیت تعلیف تعداد معینی دام را داشته ، می بایست جهت گسترش سطح فعالیتهای دامداری به اصلاح و احیاء مراتع وضع موجود پرداخت . (از جمله افزایش علوفه دست کاشت از طریق بهبود عملکرد نباتات علوفه ای)

- بخش دامداری نیاز به توجه و تمهیدات خاص دیگری را نیز دارد.

از جمله:

مشکلات مالی دامداران خصوصاً پروار بندی از طریق اعتبارات بانکی حتی به صورت کوتاه مدت (در صورت اعتبار دراز مدت با بهره کم) می بایستی رفع گردد . با توجه به اینکه مشکلات مالی و نیاز به پول برای تأمین آذوقه و دارو و دام سبب می شود که دام پرور دام خود را پیش از موعد و به صورت سلف به فروش برساند و این مسئله عاملی برای فروش پیش از موعد بره ها می باشد، بنابراین لازم است دولت در این زمینه به صورت تضمینی جای سلف خران را پر نماید .

- توسعه فعالیت‌های دامپزشکی به منظور تامین بهداشت دام و فراورده های دامی

- اصلاح و بهبود ترکیب نژاد دام جهت افزایش نرخ زایشی

- انجام مطالعات لازم جهت تعیین نقاط آلوده به بیماری دامی و مبارزه با آنها

- صنایع

صنایع دستی در صورتی که حمایت گردد، از زمینه لازم در روستا برخوردار است . همانطوری که در قبل بدان اشاره شد، ۵۰ نفر در روستا در داخل منازل خود اقدام به قالی بافی نموده، اگر چه قالیبافان در حال حاضر از وضعیت هزینه و در آمد بافت قالیها رضایت چندانی ندارند اما از آنجائیکه از دیر باز و نسل به نسل این هنر ماندگار به آنها انتقال یافته است دست از آن برنداشته و با همه مسائل و مشکلات مراحل تولید آن ، خود را وفق داده و به تولید آن همت می گمارند . بنابراین سازمانهای ذیربط باید حمایت های لازم را از این صنعت موروثی ایرانی و اشتغالزا و در آمد زا و نیز (ارز آور) بعمل آورند چرا که اولاً همانطور که قبلاً گفته شد، رشد و توسعه بخش زراعت، محدودیتهای خاص خود را دارد

و تا حدودی قابل رشد خواهد بود ، از سوی دیگر جمعیت جوانی که براساس داده های هرم سنی جامعه سرازیر شده ما را بر آن می دارد که به تقویت و نگهداری چنین بخشهای فعالیتی و اشتغالی همت گماریم. اصلاح سیستم عرضه و تقاضای بازار فرش ،

تشویق در جهت صادرات و رفع و بخشودگی عوارض گمرکی موجب خواهد شد تا اینگونه فعالیتها به حیات پرثمر خویش ادامه دهند. از طرف دیگر با توجه به تغییر کشت محصولات زراعی در این روستا و در منطقه عمومی شهرستان فردوس (از گندم - بادام - انار - زعفران) می توان کارگاههای کوچکی را پیشنهاد نمود. رشد و گسترش کارگاهها یا تعمیر گاهها نیز متغیر های وابسته ای است که در صورت محقق شدن متغیرهای مستقل امکان گسترش می یابند. بعنوان نمونه افزایش تعمیر گاههای ماشین یا موتور سیکلت و یا ایجاد جایگاه تعویض روغن منوط به افزایش اینگونه وسایل می باشد و یا ایجاد کارگاههای نجاری و در و پنجره سازی به متغیر هایی چون سطح در آمد مردم و نیز افزایش جمعیت و تقاضا بستگی دارد. از آنجائیکه روستاهای اطراف در ایجاد و استفاده از اینگونه خدمات مستقل عمل می نمایند، لذا رشد هر گونه کارگاه و تعمیر گاهی فقط در حد خدمات دهی به جمعیت خودروستا خواهد بود.

- خدمات

مشاغل خدماتی نیز در این مبحث در سه گروه مورد بررسی قرار گرفته است:

گروه اول: شامل خدمات دولتی از جمله کارکنان دولتی، نظیر معلمان - پرسنل شاغل در مراکز بهداشتی و درمانی یا متصدیان مراکزی چون مخابرات و... می باشد، که طی ۱۰ سال آینده با ایجاد و توسعه مراکزی همچون آموزشی، فرهنگی، اداری و ... در روستا منجر به ایجاد زمینه های اشتغال به کار روستائیان خواهد گردید.

- گروه دیگر از خدمات ، خدمات عمومی است که توسط سرمایه گذارهای عمومی و مشارکتی مردم به وجود می آید ، مانند غسلخانه- تصدی گری دفع زباله و البته این بخش در آینده رشد بطئی ای خواهد داشت .

و بالا خره گروه سوم مشاغل خدماتی خدمات بخش خصوصی را شامل می شود ، این بخش از خدمات توسط افراد در بخش خصوصی سرمایه گذاری می شود ، این گروه از فعالیتهای خدماتی از تنوع بیشتری برخوردار می باشد و عبارتند از فعالیتهای واحدهای تجاری در قالب (خواروبار فروشی ، قصابی ، نانوائی ، رانندگی وسایل نقلیه عمومی ، وانت بارها و ...) است ، که امید آن است ، با توجه به اجرای طرح هادی در روستا تعدادی از افراد رغبت بیشتری به ایجاد این مراکز تجاری و ... نمایند .

۳- تجزیه و تحلیل و پیش بینی جمعیت آینده روستا

(پیش بینی ویا بر آوردی از جمعیت آینده برای هر مکانی ، شهر ویا روستا کار مشکل و در عین حال ظریفی می باشد ، زیرا که برای رسیدن به یک برآورد نسبتاً دقیق جمعیتی در آینده نیاز به پاره ای از فاکتورهای جمعیتی است ، که در دقت و صحت بسیاری از آنان می توان شک نمود . بنابراین اگر چنانچه روش و یا روشهای پیش بینی نیز صحیح باشد ، چون گاهی فرضها دارای دقت کافی نیست پیش بینی جمعیت دقیق نخواهد بود به همین علت است که اغلب پیش بینیهای جمعیتی به خصوص در کشورهای در حال توسعه با واقعیت مطابقت ندارد . علاوه بر عدم دقت فاکتورهای جمعیتی که موجب تخمینهای نادرست جمعیتی می شود ، بروز تشنجات غیر منتظره سیاسی ، اجتماعی ، اقتصادی و فرهنگی و قومی ، رکود اقتصادی ، سیل ، زمین لرزه و عوامل دیگر موجب اختلالاتی در پیش بینیهای جمعیتی می گردد . برای پیش بینی جمعیت روشهای مختلفی پیشنهاد گردیده است که در این مبحث با استفاده از روش ریاضی می توان به پیش بینی جمعیت پرداخت. در این روش با فرض ثابت بودن رشد جمعیت می توان جمعیتی را برای یک دوره مشخص در آینده محاسبه نمود، در صورتیکه تعداد و رشد جمعیت را در هنگام محاسبه داشته باشیم .

این برآورد به وسیله فرمول زیر قابل محاسبه می باشد :

$$P = p_0 (1 + r)^t$$

P = میزان جمعیت در آینده
 p_0 = جمعیت در هنگام محاسبه
 r = رشد جمعیت به درصد
 t = دوره یا تعداد سالهائی که در آینده جمعیت پیش بینی می شود . ۱

جهت پیش بینی جمعیت روستای خانیک تا افق طرح عوامل زیر مورد توجه قرار گرفته -

است :

- ۱- وضعیت نرخ رشد در گذشته
- ۲- وضعیت جریانات مهاجرتی تا کنون
- ۳- وضعیت اشتغال و اقتصاد
- ۴- امکانات و موانع رشد فیزیکی

بررسی روند تحولات جمعیتی روستای خانیک طی ۴۰ اخیر (۸۵-۴۵) گویای آنست که روستا از متوسط رشد منفی حدود ۰/۹٪ برخوردار بوده است ، که طی هر یک از دوره های ۵۵-۴۵ ، ۶۵-۵۵ ، ۷۵-۶۵ ، ۸۵-۷۵ به ترتیب دارای نرخ رشدی حدود (۴/۰-) ، (۶۳/۱) ، (۲۳/۲-) ، (۵۲/۲-) درصدی باشد. (لازم به ذکر است ، نرخ رشد طبیعی روستا در سالهای (۷۸-۸۴) ۴۲/۰٪ بوده است .)

در این بین هر چند آمار سالهای اخیر روستا (۴۵ تا ۸۵) بیانگر نرخ رشد منفی جمعیت می باشد ، اما با تغییرات حاصله در ساختار اجتماعی و اقتصادی روستاها در سالهای آتی و سیاستهای اتخاذ شده در ارتباط با اصلاح و بهبود اوضاع روستاها و تثبیت جمعیت ساکن در روستا ، و ایجاد و ارائه راه حل‌هایی در خصوص کاهش در تمایل به مهاجرت

از روستاها، می توان امید آن داشت که در سالهای بعد بخشی از عواملی که در گذشته موجب دفع جمعیت از روستا بوده از میان رفته و روستا بتواند زمینه های لازم جهت سکونت و اشتغال جمعیت روستایی را فراهم آورد. از این روی نرخ رشد (۱%) می تواند به عنوان متوسط نرخ جمعیتی در برنامه ریزی ها مبنای محاسبات قرار گیرد .

بدین ترتیب جمعیت روستا از ۴۵۳ نفر فعلی (در سال ۱۳۸۵) به ۵۰۰ نفر (در سال ۱۳۹۵) خواهد رسید. بنابراین ۴۸ نفر به جمعیت روستا افزوده شده که با توجه به بعد خانوار پیشنهادی ۴ نفر ، این افزایش در قالب ۱۲ خانوار خواهد بود .

۴- بررسی مشکلات موجود در توزیع خدمات عمومی و زیربنایی

در بحث بررسی مشکلات موجود در توزیع خدمات عمومی و زیر بنایی ، نحوه مکان گزینی و دسترسیها ، فواصل ، سهم سرانه ها (کمبودها) و حتی کیفیت ابنیه به تفکیک هر کاربری مورد بررسی قرار گرفته است.

۴-۱- شبکه معابر

معابر روستا دارای پوشش خاکی می باشند، ولی عمدتاً دارای عرض مناسب هستند.

۴-۲- فضاهای مسکونی

در بخش واحدهای مسکونی ۹۸٪ از بناها (بادوام) از کیفیت مناسبی برخوردار می باشند.

۴-۳- فضاهای آموزشی

در حال حاضر روستای خانپه دارای یک باب واحد آموزشی تنها در مقطع ابتدائی بوده که به دانش آموزان دختر و پسر روستا خدمات آموزشی ارائه می دهد، این فضای آموزشی در روستا از مکان و کیفیت مناسبی به لحاظ استقرار و بنا برخوردار است. اما در مقطع راهنمایی و دبیرستان دانش آموزان مجبور به مراجعه به شهر بردسکن می باشند.

۴-۴- فضاهای بهداشتی و درمانی

- در بخش کاربریهای بهداشتی در حال حاضر روستا برخوردار از یک باب حمام با بنایی نوساز می باشد .

- دربخش کاربری درمانی (خانه بهداشت) روستا برخوردار از کاربری مذکور ، در سمت شرق روستا می باشد، اما درمکانی استیجاری.

۴-۵- تاسیسات و تجهیزات

تاسیسات و تجهیزات موجود در روستا شامل تاسیسات مربوط به آب- برق و دفترمخابرات می باشد، که دربخش تاسیسات آبرسانی و برق رسانی روستا با مشکل خاصی مواجه نمی باشد. دفترمخابرات نیز فاقد ساختمان مستقل در روستا است، البته به دلیل برخورداری اغلب منازل از خط تلفن، اهالی در این خصوص با مشکلی مواجه نمی- باشند. هم چنین عدم وجود کانالهای دفع آبهای سطحی دربخشی از بافت و نیز پوشش خاکی سطح معابر، باعث آن می گردد که با جاری شدن آب درگذرگاهها و اراضی بایر خصوصاً در فصول بارندگی، معابر به باتلاقی ازگل تبدیل شوند و مشکلاتی را در خصوص رفت و آمد افراد ایجاد کنند .

۵- تجزیه و تحلیل شبکه های ارتباطی

ساختار کلی شبکه ارتباطی موجود روستای خانیک از یک محور اصلی ارتباطی و تعدادی معابر فرعی (معابر درجه دو - سه و دسترسیهای موردی) منشعب از آن تشکیل شده است .

محور اصلی ارتباطی روستا باعث افت بار ترافیکی روستا شده و ارتباط دهنده روستا با تمامی نقاط داخل و همچنین خارج از بافت فیزیکی روستا می باشد، که به دلیل بافت جدید روستا (نوساز) دارای عرض مناسب می باشد. بنابراین تردد وسایل نقلیه و اهالی در آن با مشکل چندانی در این خصوص مواجه نمی باشد . سایر معابر روستا علاوه بر ایجاد ارتباط قسمتهای مختلف ، بار ترافیکی خود را به شبکه های اصلی ارتباطی تخلیه می نمایند . بخشی از این معابر (در بافت قدیمی) دارای وضعیت نامناسبی می باشند ، عرض نامناسب و متغییر در آنها و همچنین از جمله تنگناها و مشکلات ارتباطی داخل بافت روستا می توان به وضعیت نامطلوب کف کلیه معابر و عدم وجود سیستم دفع آبهای سطحی در برخی از معابر شمار آورد، که این امر موجب اختلال در آمدو شد اهالی روستا شده است .

از این روی جهت رفع معضلات فوق و ایجاد یک ارتباط صحیح و منطقی میان بخشهای مختلف بافت ، لازم است اقدامات چندی در این راستا صورت گیرد که از آن جمله می -

۶- بررسی سرانه های موجود و پیشنهادی و تعیین کمبودها

با توجه به کمبود برخی امکانات و خدمات رفاهی و زیر بنائی نسبت به جمعیت روستا و همچنین پیش بینی رشد (۱) % جمعیت در دوره ده ساله طرح ، لزوم پیش بینی فضاهائی همچون مسکن و ... با در نظر گرفتن جهات ممکن توسعه ضروری خواهد بود . در وضع موجود، طبق جدول توزیع سطوح کاربریها، مساحت کل روستای خانیک با احتساب اراضی باز داخل بافت در حدود ۱۷۳۹۵۴ متر مربع است، که این رقم در طرح پیشنهادی با توجه به روند توسعه روستا به حدود ۱۷۷۰۲۲ متر مربع خواهد رسید . بدین ترتیب ضمن آنکه برای کلیه خدماتی که روستا فاقد آن می باشد ، فضای به منظور استقرار آن در طرح پیش بینی شده است ، برای آن بخش از خدمات موجود روستائی که دارای کمبود می باشد، افزایش و توسعه نیز مدنظر قرار گرفته است ، که مشخصات سطوح و سرانه های افزوده شده در جدول توزیع کاربری اراضی در طرح پیشنهادی ارائه شده است .

۱-۶- فضای مسکونی

در حال حاضر روستا دارای مساحتی حدود ۷۸۲۱۵ متر مربع کاربری مسکونی بوده ، که با توجه به جمعیت ۴۵۳ نفری روستا ، اهالی در این بخش از سرانه ای حدود ۱۷۲/۷ متر مربع برخوردار می باشند . این مقدار حدود ۴۴/۹۶ % از سطح کل بافت کالبدی روستا را به خود اختصاص داده است .

و اما در طرح پیشنهادی با در نظر گرفتن بعد خانوار پیشنهادی ۴ نفر، و هم چنین نیاز خانوارهای روستائی به فضاهای باز به دلیل نوع معیشت غالب (کشاورزی) مشاور متوسط سرانه ای معادل ۱۴۰ متر مربع را برای توسعه این کاربری تعیین کرده است، که در طرح توسعه دهساله برای ۷۲ نفر جمعیت افزوده شده (۱۸) خانوار طی ده سال آتی مساحت کاربری مسکونی به رقم ۹۲۷۶۵ مترمربع با سرانه ۱۸۵/۵۳ مترمربع افزایش می یابد.

۲-۶- کاربری آموزشی

کاربری آموزشی دروضع موجود از مساحتی حدود ۱۷۱۲ متر مربع با سرانه ۳/۸ مترمربع برخوردار می باشد، که این میزان در طرح پیشنهادی به رقم ۳۴۴۸ متر مربع با سرانه ۶/۹ مترمربع (یعنی افزایشی در حدود ۱۷۳۶ متر مربع) خواهد رسید .

۳-۶- کاربری فرهنگی - مذهبی

روستادروضع موجود فاقد کاربری فرهنگی، مذهبی می باشد، بدین منظور در طرح پیشنهادی مساحتی در حدود ۳۷۱۷ متر مربع با سرانه ۷/۴۳ مترمربع بدان اختصاص یافته است.

۴-۶- کاربری اداری

روستای خانیق دروضع موجود فاقد کاربری اداری می باشد، بنا براین در طرح پیشنهادی مساحتی در حدود ۷۸۶ مترمربع با سرانه ۱/۶ مترمربع بدان اختصاص یافته است .

۵-۶- کاربری تجاری

کاربری تجاری دروضع موجود از مساحتی حدود ۹۷۲ متر مربع با سرانه ۱/۹۴ مترمربع برخوردار می باشد، که این میزان در طرح پیشنهادی به ۹۷۲ متر مربع با سرانه

۱/۹۴ مترمربع خواهد رسید .

۶-۶- کاربری بهداشتی و درمانی

کاربری بهداشتی و درمانی دروضع موجودازمساحتی حدود۱۲۲۲مترمربع با سرانه ۲/۷ متر مربع برخوردارمی باشد، که این میزان در طرح پیشنهادی به رقم ۱۸۲۲مترمربع با سرانه ۳/۶۴ مترمربع خواهد رسید .

۶-۷- تأسیسات و تجهیزات

کاربری تأسیسات و تجهیزات دروضع موجود از مساحتی حدود ۳۳۷مترمربع با سرانه ۰/۷۴ متر مربع برخوردارمی باشد، که در طرح پیشنهادی به ۱۲۷۴مترمربع با سرانه ۲/۵۴ مترمربع افزایش می یابد.

۶-۸- فضاهای سبز عمومی

به دلیل عدم وجودفضاهای سبزعمومی وپارک دروضع موجود، در طرح پیشنهادی مساحتی در حدود ۵۷۱۵ مترمربع با سرانه ۱۱/۴۳ مترمربع به کاربری مذکور اختصاص یافته است .

۶-۹- شبکه معابر

معابر روستا دروضع موجوداز وسعتی حدود ۶۷۷۸۶ مترمربع برخوردار است . این مساحت در طرح پیشنهادی به ۶۴۷۳۱ متر مربع با سرانه ۱۲۹/۵ مترمربع کاهش می یابد.

۶-۱۰- ورزشی

این کاربری در طرح پیشنهادی با مساحتی حدود ۱۷۹۲مترمربع با سرانه ۳/۶مترمربع در سمت جنوب روستا استقرار می یابد.

جدول شماره (۳۲) نحوه توزیع کاربری ها در وضع موجود و پیشنهادی روستای خانیک (سال ۹۵)

تغییرات	پیشنهادی			موجود			نوع کاربری
	سرانه	درصد	مساحت	سرانه	درصد	مساحت	
۱۴۵۵۰	۱۸۵/۵۳	۵۲/۴۰	۹۲۷۶۵	۱۷۲/۷	۴۴/۹۶	۷۸۲۱۵	مسکونی
۱۷۳۶	۶/۹	۱/۹۵	۳۴۴۸	۳/۸	۰/۹۸	۱۷۱۲	آموزشی
۵۱۳	۱/۹۴	۰/۵۴	۹۷۲	۱/۰۱	۰/۲۶	۴۵۹	تجاری*
۶۰۰	۳/۶۴	۱/۰۳	۱۸۲۲	۲/۷	۰/۷	۱۲۲۲	بهداشتی _ درمانی**
۳۷۱۷	۷/۴۳	۲/۰۹	۳۷۱۷	-	-	-	فرهنگی _ مذهبی
۷۸۶	۱/۶	۰/۴۴	۷۸۶	-	-	-	اداری - انتظامی
۹۳۷	۲/۵۴	۰/۷۲	۱۲۷۴	۰/۷۴	۰/۲	۳۳۷	تاسیسات و تجهیزات
-۲۴۲۲۳	-	-	-	۵۳/۵	۱۳/۹۲	۲۴۲۲۳	اراضی بایر داخل بافت
۱۷۹۲	۳/۶	۱/۰۱	۱۷۹۲	-	-	-	ورزشی***
۵۷۱۵	۱۱/۴۳	۳/۲۲	۵۷۱۵	-	-	-	فضای سبز عمومی
-۳۰۵۵	۱۲۹/۵	۳۶/۵۶	۶۴۷۳۱	۱۴۹/۶۴	۳۸/۹۷	۶۷۷۸۶	شبکه معابر
۳۰۶۸	۳۵۴/۰۴	۱۰۰	۱۷۷۰۲۲	۳۸۴	۱۰۰	۱۷۳۹۵۴	جمع کل

متوسط قطعات مسکونی پیشنهادی : ۵۶۰ متر مربع	جمعیت موجود ۴۵۳:
سرانه مسکونی پیشنهادی : ۱۴۰ متر مربع	نرخ رشد پیشنهادی : ۱ درصد
تعداد واحد مسکونی مورد نیاز بر مبنای افزایش جمعیت : ۱۲	جمعیت افق طرح : ۵۰۰
تعداد واحد مسکونی مورد نیاز بر مبنای تخریب و حریم :-	تعداد خانوار موجود : ۱۲۰
تعداد واحد مسکونی مورد نیاز بر مبنای کمبود وضع موجود :-	بعد خانوار موجود : ۳/۷
کل واحد مسکونی طراحی شده : ۲۸	بعد خانوار پیشنهادی : ۴
	تفاضل جمعیت : ۴۷
	تعداد خانوار پیشنهادی : ۱۲

* ۳۰۶ - متر مربع (در وضع موجود متعلق به کاربری مسکونی بوده که در طرح پیشنهادی خارج گردیده است).

** ۶۸۷ - متر مربع (در وضع موجود متعلق به کاربری مسکونی بوده که در طرح پیشنهادی خارج گردیده است).

*** خارج از بافت فیزیکی روستا در سمت شرق به مساحت ۲۹۷۰ متر مربع

۷- تعیین محدودیتها و امکانات توسعه فیزیکی روستا

۷-۱ عوامل طبیعی مؤثر در توسعه فیزیکی

۷-۱-۱ جهت وزش بادهای مؤثر در توسعه کالبدی

شهرستان فردوس تحت تاثیر چند نوع باد قرار دارد که عبارتند از:

آب و هوای خراسان متأثر از جریانهای هوایی است که کشور ایران را تحت تأثیر قرار می دهد و از سه مرکز فشار به شرح زیر سرچشمه می گیرند . شهرستان فردوس نیز کم و بیش تحت تأثیر این سه مرکز پرفشار قرار می گیرد .

۱- جریان مرکز پر فشار سیبری و آسیای مرکزی در زمستان که اثرات سرمای آن تا نواحی جنوبی خراسان را تحت تأثیر قرار می دهد .

۲- جریان غربی اقیانوس اطلس که در زمستان و بهار سبب ایجاد بادهای مرطوب و باران زا شده و با پیشروی به طرف شرق از شدت و رطوبت آن کاسته می شود .

۳- جریان مرکز فشار اقیانوس هند و جریان شمال غربی در تابستان ، با توجه به این سه جریان عمده دو نوع باد در فردوس دیده می شود.

الف) بادهای دائمی : شامل سیه باد (سیاه باد) و کوه باد.

- سیه باد از سوی شمال غربی می وزد و در زمستان و اوایل بهار موجب سرما می -

گردد.

- کوه باد در زمستان و اوایل تابستان از مشرق به طرف مغرب می وزد و گاهی سبب سرمازدگی درختان و سایر محصولات می شود. زارعین برای باد دادن و پاک نمودن خرمنهای خود در تابستان از این باد استفاده می کنند.

ب) بادهای موسمی که شامل دو باد است به نامهای روزباد و روزگرد

- روزباد در بهار از جنوب غربی به سمت شمال غربی می وزد و باران زاست. منشأ این باد در بهار جریانهای غربی اقیانوس اطلس از طریق مدیترانه است و این باد در خرداد ماه توأم با گرمای زیاد است و به همین علت در اصطلاح محلی تف باد نامیده می - شود.

- روزگرد از اسفند تا اردیبهشت می وزد. شروع وزش آن از مشرق بوده و زمان آن اول صبح است. با تغییر محل ظاهری خورشیدی جهت وزش آن تغییر می کند و نزدیکیهای غروب از مغرب به مشرق می وزد.

۲-۱-۷- شیب عمومی اراضی روستا

شیب روستای مورد مطالعه به طور تقریبی از سمت شمال شرق به جنوب غرب می - باشد. (درصد کلی شیب روستا (۳/۰۵) % است.) که در نظام دفع آبهای سطحی و فاضلاب و لزوم جهت گیری بافت پیشنهادی منطبق بر آن (تخلیه نزولات جوی به خصوص در فصول سرد) حائز اهمیت می باشد.

۷-۲- عوامل انسانی مؤثر در توسعه بافت فیزیکی روستا

۷-۲-۱- اراضی کشاورزی

از عوامل انسانی در خصوص با موانع توسعه ، وجود اراضی زراعی واقع در سرتاسر بخشهای شرقی و شمالی روستا می باشد .

جهت توسعه بافت عمدتاً از قسمتهای ساخته نشده و خالی در بین فضاهای مسکونی ساخته شده که مساحتی حدود ۲۴۲۲۳ متر مربع را دربرگرفته است، استفاده شده است.

۸- معیارها و ضوابط پیشنهادی طراحی کالبدی روستا

با توجه به مجموعه عناصر فیزیکی که بافت موجود در روستا را تشکیل می‌دهند، و کالبد آن که متأثر از عوامل گوناگون چون اجتماعی، فرهنگی، طبیعی و سیاسی می‌باشد، شرایط اقلیمی نقش ویژه‌ای داشته و سایر عوامل همچون فرهنگ - آداب و سنن و غیره خود تحت تأثیر عامل مذکور بوده، بنابراین بایستی در طراحی توجه به هماهنگی و تداوم طرح با خصوصیات اقلیمی از جمله جهت وزش باد به عنوان مهمترین اصل مد نظر قرارگیرد.

* سایر ضوابطی که می‌باید در حین طراحی بدان توجه شود عبارتند از:

§ تعیین حداقل تفکیک زمین مسکونی با توجه به متوسط مساحت قطعات

مسکونی در بخش قدیمی ساز و نوساز نحوه معیشت اهالی روستا

§ تعیین درصد سطح اشغال، فضای باز و تعیین تراکم ساختمان

§ استفاده از تیپولوژی مسکن سنتی با توجه به نیازها و مطالعات فنی و عمرانی

§ تعیین عرض معابر با توجه به نیازهای فنی و نیز توجه به تناسب عرض معابر و

ارتفاع بناها

§ رعایت نظام سلسله مراتبی در شبکه دسترسی به منظور تسهیل

در ارتباطات، و توزیع مناسب خدمات و تعیین آسایش افراد

§ حل مشکلات فیزیکی روستا در بخش مسکن - معابر - تأسیسات رفاهی و ...

§ تعیین توسعه فضاهای خدماتی زیربنائی و رفاهی

§ جلوگیری از توسعه و رشد بی رویه روستا، از طریق استفاده منطقی و صحیح

از فضاهای باز داخل بافت

§ هماهنگی میان عناصر واجزاء مجموعه بایکدیگر از یکسو و هماهنگی میان روستا

از سوی دیگر و بخشهایی که در گسترش آینده می باشد .

§ توزیع متناسب خدمات در سطح بافت با توجه به عملکرد و جمعیت روستا

§ پیش بینی تمهیداتی در خصوص دفع آبهای سطحی و فاضلاب های عمومی

§ حفظ اراضی کشاورزی روستا

فصل سوم : ارائه طرح هادی

۱- پیش بینی نحوه توزیع و محل استقرار فضاهای خدماتی و تأسیساتی

درحوزه نفوذ

روستای خانیک فاقد حوزه نفوذ می باشد.

۲- تعیین تکلیف فضاهای تاریخی

به دلیل نوساز بودن بافت روستای خانیک (شهرک شهید رجایی) در سال (۱۳۵۹) این

روستا فاقد بنای تاریخی می باشد.

۳- تعیین اولویتهای اجرائی کوتاه مدت و میان مدت در تمامی ابعاد طراحی

اولویتهای اجرائی کوتاه مدت

- اصلاح و تعریض محور اصلی ارتباطی (معیار درجه یک روستا)

- اجرای شبکه دفع آبهای سطحی

(اصلاح و تعریض معبر اصلی همزمان با اصلاح و پوشش کف معابر و شبکه دفع آبهای

سطحی به صورت تلفیقی میبایست انجام گیرد که از نظر هزینه و مراحل کارهای عمرانی

به صورت توالی باهم و در یک گروه کاری خواهد بود.)

ساخت آن بخش از خدمات زیربنائی ورفاهی که روستا دروضع موجود دارای کمبودیا

فاقد آن می باشد. (احداث کاربریهای خدماتی نیز در مرحله بعدی، اهمیت خاصی را دربر

دارد و می طلبد که با دستگاههای زیربسط حداکثر هماهنگی را ایجادتا از امکانات و بودجه-

های تخصصی و بعضاً کمکهای مردمی نسبت به احداث و بهره برداری آنها اقدام نمود.

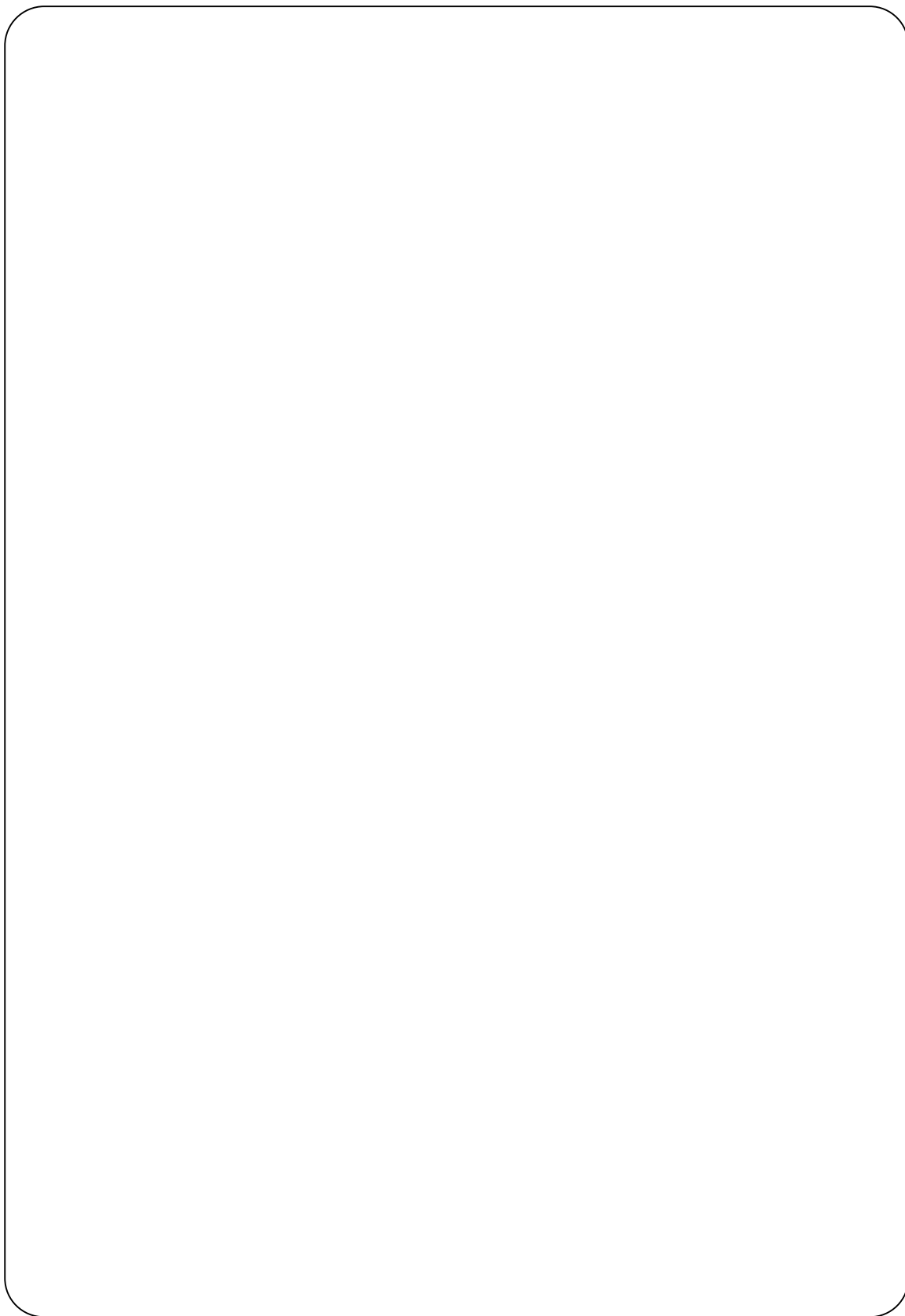
- آماده سازی اراضی سمت توسعه روستا

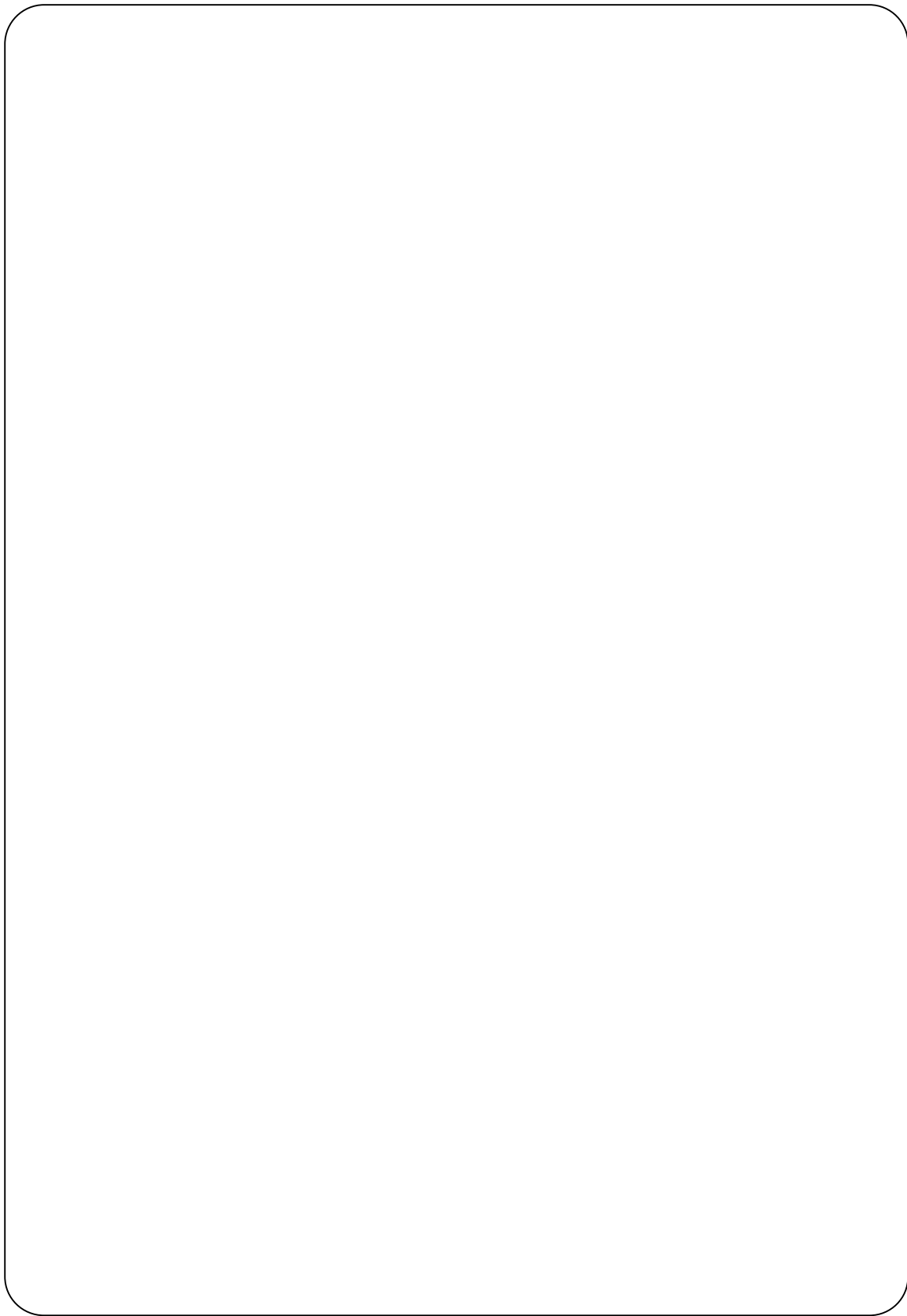
اولویتهای اجرائی میان مدت

- اصلاح و تعریض سایر شبکه معابر (معیار درجه دو - سه و دسترسیها)

- احداث و توسعه آن بخش از خدمات زیربنائی ورفاهی که باتوجه به پیش بینی جمعیت

آینده روستا در طرح پیش بینی شده است.

۴- ضوابط و مقررات اجرائی در طرح پیشنهادی

۴-۱- نحوه استفاده از زمین

۴-۱-۱- مسکونی

احداث ساختمانهای مسکونی در این نوع کاربری پیش بینی شده است .

کاربریهای مستقل: این کاربری ها که ایجاد آنها مستلزم استفاده مستقل از زمین بوده با کاربری مسکونی قابل ادغام نیستند و عبارتند از: حمام عمومی - درمانگاه - مرکز بهداشت ، غسالخانه ، دبستان ، مدرسه راهنمایی ، کتابخانه ، شرکتها و فروشگاههای تعاونی روستائی، کارگاههای صنایع دستی ، عامل فروش نفت ، کشتارگاه ، خدمات مربوط به ماشین آلات کشاورزی، دفتر پست، دفتر مخابرات ، بانک ، تاسیسات مربوط به آب آشامیدنی یا کشاورزی و ... البته ایجاد آن مشروط بر اینکه تا ۳۰٪ سطح واحد مسکونی را اشغال ننموده و شاغلین اصلی هریک از مشاغل فوق الذکر ساکنین همان واحد مسکونی باشند، مجاز است.

- واحدهای تجاری در سطح ارزاق عمومی و خرده فروشی بر طبق ضوابط و مقررات کاربری مسکونی برای ساکنین همان واحد مسکونی مجاز است .

- چنانچه به فضاهای مسقف برای نگهداری دام و انبارهای مربوط به آن و یا محصولات کشاورزی در قطعات مسکونی (تا ۲۰٪ سطح اشغال) نیاز باشد، ضمن رعایت نکات بهداشتی مربوط به آن، می بایست جدا از فضاهای مسکونی بوده و در ارتباط مستقیم با فضاهای مسکونی نباشد (حداکثر فاصله ممکن با فضاهای مسکونی در حیات را دارا باشند) (باتوجه به اقلیم منطقه، در قسمت جنوب پلاک با ارتفاع حداکثر ۳ متر از کف پیاده روی مجاور) و مشروط بر اینکه حداکثر سطح اشغال در یک پلاک از ۶۰٪ تجاوز ننماید. بدیهی است حداقل فضای باز بایستی ۴۰٪ کل زمین باشد.

۲-۱-۴- تجاری

ایجاد مراکز کوچک و بزرگ خرید و فروش انواع نیازهای عمومی از قبیل عرضه کالا و احداث شعب بانکها و... در این کاربری مجاز است. هم چنین مجوز ساخت واحدهای تجاری فقط برای معابری صادر می شود که عرض آنها ۱۲ متر و بیشتر باشد.

۳-۱-۴- اداری

احداث کلیه تاسیسات اداری بخش دولتی و خصوصی و بخش ستادی نیروهای انتظامی در این کاربری مجاز است.

۴-۱-۴- آموزشی

احداث مراکز آموزشی عمومی شامل مهدکودک - دبستان - راهنمائی - دبیرستان آموزشگاه کودکان استثنائی و کلیه مراکز آموزشی تاحد دیپلم در این کاربری مجاز است.

۴-۱-۵- بهداشتی و درمانی

احداث خانه بهداشت - مراکز بهداشت و درمان - درمانگاه ، حمام عمومی برای بخش خصوصی و دولتی در این کاربری مجاز است .

۴-۱-۶- فرهنگی و مذهبی

احداث مراکز مذهبی مانند حسینیه - مساجد - تکایا و ... و مراکز فرهنگی مانند کتابخانه سالن اجتماعات و ... در این کاربری مجاز است .

۴-۱-۷- تاسیسات و تجهیزات

تاسیسات مربوط به آب - برق - گاز - تلفن - و تجهیزات پمپ بنزین - آتش نشانی و دیو موقت زباله در این کاربری مجاز است . جمع آوری فاضلاب و تصفیه خانه آب و محل جمع آوری ضایعات روستا در محدوده طرح هادی مجاز نمی باشد و محل مناسب آن در محدوده استحفاظی روستا می تواند باشد

۴-۱-۸- ورزشی

ایجاد اماکن ورزشی مانند سالنهای ورزشی - استخرشنا - زمینهای چند منظوره و کلوپ های ورزشی در این کاربری مجاز است .

۴-۱-۹- فضای سبز

احداث فضای سبز تفریحی عمومی مانند پارک - زمینهای بازی کودکان و ... در این کاربری مجاز است .

۱۰-۱-۴- حمل و نقل و انبارداری

احداث پایانه ها، انبارهای عمومی، پارکینگ، سردخانه، گاراژ، مراکز سوختگیری - سرویسهای عمومی و... در این کاربری مجاز است.

۲-۴- ضوابط تفکیک اراضی

۵۰۰ مترمربع	§ حداقل تفکیک مهد کودک و کودکستان
۲۰۰۰ مترمربع	§ حداقل تفکیک دبستان
۳۵۰۰ مترمربع	§ حداقل تفکیک مدرسه راهنمائی
۵۰۰۰ مترمربع	§ حداقل تفکیک دبیرستان
۵۶۰ مترمربع	§ حداقل تفکیک مسکونی
	§ حداقل عرض تفکیکی ۱۰ تا ۱۲ متر می باشد.
۲۴ مترمربع	§ حداقل تفکیک اعیانی واحدهای تجاری
۲۰۰ مترمربع	§ حداقل تفکیک عرصه واحدهای تجاری
۳۲۰ متر مربع	§ حداقل مساحت تفکیک اراضی جهت کاربری مختلط تجاری - مسکونی

می باشد.

§ حداقل عرض واحد تجاری نباید از ۴ متر کمتر باشد.

§ حداقل عمق واحد تجاری ۵ متر می باشد.

- § بر واحد تجاری عرض آن تلقی شده و واحد تجاری باید مستطیل باشد.
- § حداقل تفکیک اداری و انتظامی ۱۰۰۰ مترمربع
- § حداقل تفکیک مراکز بهداشتی - درمان ۱۰۰۰ مترمربع
- § حداقل تفکیک فرهنگی - مذهبی ۱۰۰۰ مترمربع
- § حداقل تفکیک تاسیسات و تجهیزات عمومی ۵۰۰ مترمربع
- § حداقل تفکیک فضای سبز ۲۰۰۰ مترمربع
- § حداقل تفکیک ورزشی ۲۰۰۰ مترمربع
- § حداقل تفکیک حمل و نقل انبارها ۱۰۰۰ مترمربع

۳-۴- ضوابط ساختمانی

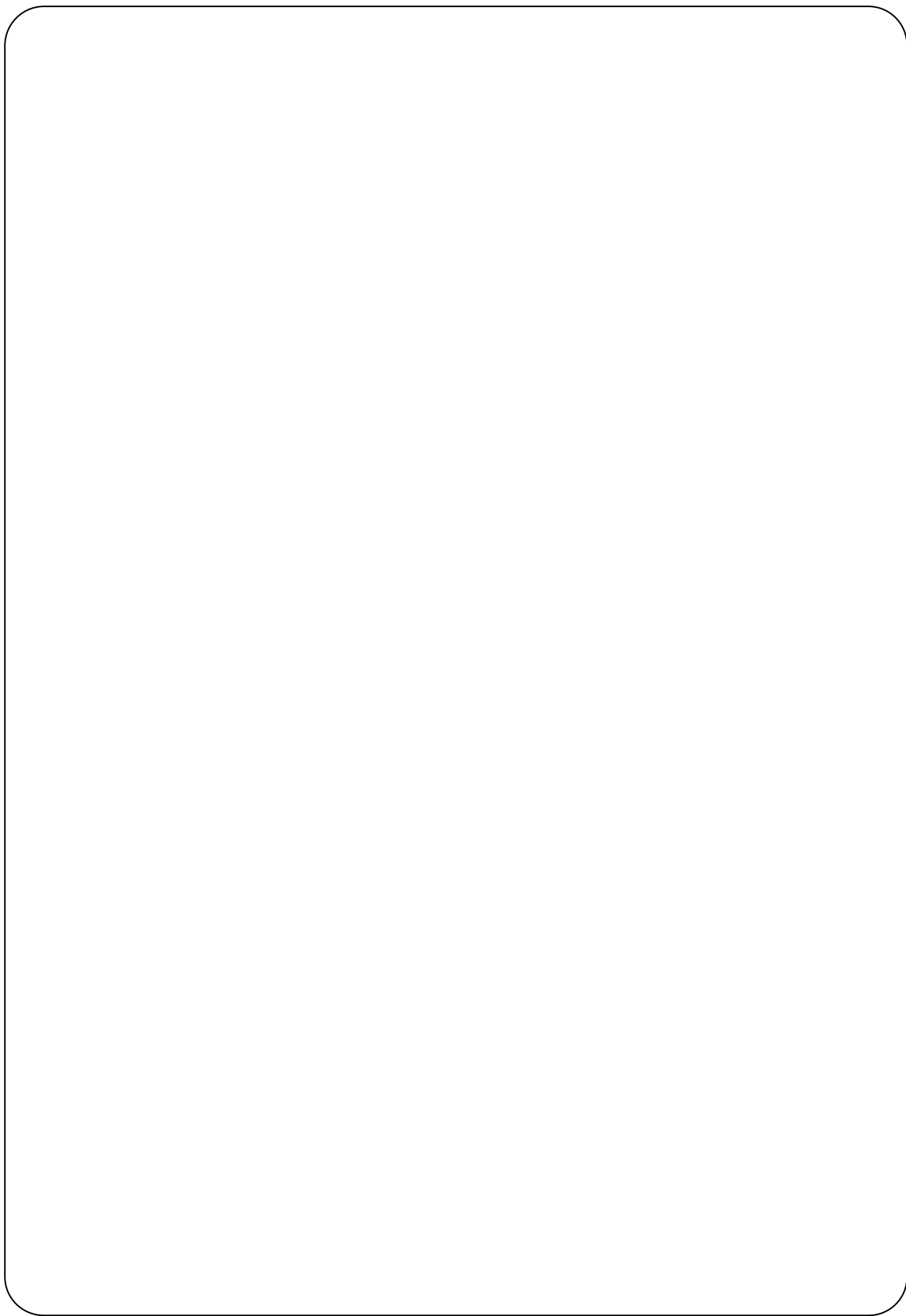
- § حداکثر تراکم ساختمانی مسکونی ۶۰٪ و سطح اشغال نیز ۶۰٪ می باشد .
- § حداکثر تراکم ساختمانی تجاری ۱۲۰٪ و سطح اشغال نیز ۶۰٪ می باشد .
- § حداکثر تراکم ساختمان اداری ۱۰۰٪ و سطح اشغال ۵۰٪ می باشد .
- § حداکثر تراکم آموزشی ۶۰٪ و سطح اشغال ۳۰٪ می باشد .
- § حداکثر تراکم ساختمانی بهداشتی و درمانی ۶۰٪ با سطح اشغال ۴۰٪
- § حداکثر تراکم ساختمان فرهنگی و مذهبی ۵۰٪
- § حداکثر تراکم ساختمان حمل و نقل و انبارداری ۶۰٪ با سطح اشغال ۴۰٪

۴-۴- سایر ضوابط و توصیه ها

۴-۴-۱- ضوابط مربوط به ساختمان

- ارتفاع دیوارهای حیاط حداقل ۲ متر و حداکثر ۲/۵ متر است .
- ارتفاع مجاز ساختمانهای یک طبقه با زیرزمین و جان پناه از کف تمام شده حیاط حداکثر ۵/۲۰ متر است .
- ارتفاع مجاز ساختمانهای دو طبقه با زیرزمین و جان پناه از کف تمام شده حیاط حداکثر ۹ متر است .
- مساحت حیاط خلوت جهت نورگیری اتاقهای اصلی حداقل ۶ متر مربع است ، که باید عرض آن حداقل ۲ متر باشد . مساحت حیاط خلوت جهت نورگیری آشپزخانه و یا سرویسهای بهداشتی حداقل ۴/۵ متر و حداقل عرض آن ۱/۵ متر خواهد بود
- ارتفاع جان پناه پشت بام حداقل ۷۰ سانتی متر و حداکثر ۹۰ سانتی متر است .
- سطح پنجره ها در اتاقهای آفتاب گیر ۱۵٪ و در اتاقهای پشت به آفتاب حداکثر ۲۵٪ سطح دیوار توصیه می شود .
- حداکثر زیربنای واحدهای مسکونی در داخل باغات و مزارع داخل محدوده روستا با مساحت بالاتر از ۵۰۰ متر، ۱۵۰ متر مربع و کمتر از ۵۰۰ متر ، ۱۰۰ متر مربع می باشد.
- رعایت موازین استحکام ابنیه در مقابل زلزله (آئین نامه ۲۸۰۰) تعیین شده ، برای ساختمانهای با مصالح بنائی برای کلیه ساختمانهای روستائی الزامی است .

- استفاده از پی سازی شفته ای با سنگ و یا ملات ماسه و سیمان و سنگ در صورتی مجاز است ، که پاسخگوی محاسبات ، مطابق با آئین نامه ۲۸۰۰ راداشته باشد .
- در صورت استفاده از سیستم دیوارهای آجری باربر، حداقل ضخامت دیوارهای باربر(داخلی و خارجی) ۳۵ سانتی متر است .
- در صورت استفاده از سیستم ستونهای باربر ، ضخامت دیوارهای خارجی حداقل ۲۲ سانتی متر است.
- ضخامت دیوارهای جداکننده داخلی حداقل ۱۰ سانتی متر است .
- پیشنهاد می شود از نماسازی سنگی اجتناب و از انواع آجر برای نماسازی خارجی استفاده گردد .
- استفاده از سقفهای شیبدار با پوششی گالوانیزه ، حلبی ، ایرانیت و امثالهم بجز موارد استفاده کارگاهی، دمداری و انبار ممنوع می باشد .
- مظاهر چشمه ها و قنوات و انهار در داخل محدوده روستا می بایست دیوار چینی و سرپوشیده شده و دارای جان پناه مناسب باشند .
- احداث هرگونه بنا (در محدوده تعیین شده برای روستا) در حریم راه لوله های آب ، گاز خطوط انتقال برق ، مسیل ، رودخانه ، که بر روی نقشه مشخص شده و یادرموارد مشخص نشده ، توسط سازمانهای مسئول تعیین می گردد ، مجاز نمی باشد .

A large, empty rounded rectangular box with a thin black border, occupying most of the page below the header. It is intended for drawing or writing the plan of the village.